

FEDERAAL PLAN ARMOEDEBESTRIJDING

DE STAATSSECRETARIS VOOR ARMOEDEBESTRIJDING
LE SECRÉTAIRE D'ÉTAT À LA LUTTE CONTRE LA PAUVRETÉ

POD | Maatschappelijke Integratie
SPP | Intégration Sociale

.be

**FEDERAAL PLAN
ARMOEDEBESTRIJDING**

Voorwoord

Het Federaal Plan Armoedebestrijding, dat door de Federale regering goedgekeurd werd op 4 juli 2008 en dat ik u met genoegen voorstel in deze brochure, wordt inmiddels uitgevoerd.

De eerste positieve vaststelling is het feit dat alle federale en gewestelijke ministers zich nu realiseren dat, zelfs in ons land, dat bij de rijkste landen ter wereld geklasseerd wordt, 15,2% van de bevolking onder de armoedegrens leeft.

Armoede gaat niet enkel over een lege portemonnee. Het is niet alleen een zaak van een gemiddeld inkomen dat onder een bepaalde norm blijft. Het heeft ook en vooral te maken met ondermaatse prestaties voor wat de fundamentele rechten inzake gezondheid, woongeleggenheid, voeding en zelfontplooiing aangaat.

Het plan heeft 6 doelstellingen: de koopkracht ondersteunen, het recht op gezondheid waarborgen, woongeleggenheid verzekeren, toegang tot energie en de bereikbaarheid van de openbare diensten waarborgen. De 59 maatregelen die u in deze brochure zult ontdekken kunnen de situatie van personen die in armoede leven verbeteren. Sommige van deze maatregelen werden al gerealiseerd en – belangrijk feit in deze crisistijd – al deze voorstellen vereisen geen bijkomende financiering.

Elk initiatief inzake armoedebestrijding moet volgens mij geëvalueerd worden. Dat kan gebeuren aan de hand van de interfederale armoedebaarometer. Dit instrument werd in januari 2009 goedgekeurd door alle ministers bevoegd voor armoedebestrijding op federaal niveau en bij de Gemeenschappen en de Gewesten. Dit “instrument”, gebaseerd op 15 indicatoren die de evolutie van de armoede in België meten, moet ons toelaten het verschijnsel armoede beter te leren kennen zodat we het ook beter kunnen bestrijden.

Ik wens u veel leesplezier. Aarzel vooral ook niet om te reageren en uw voorstellen mee te delen, want armoede is iets waar we samen moeten tegen strijden.

De Staatssecretaris voor Armoedebestrijding

Inhoud

Synthese van de voorstellen	7
• Doelstelling 1 Een inkomen dat het mogelijk maakt projecten te verwezenlijken	7
• Doelstelling 2 Het recht op gezondheid waarborgen	9
• Doelstelling 3 Werk als hefboom van maatschappelijke integratie en welzijn	9
• Doelstelling 4 Een dak boven het hoofd	10
• Doelstelling 5 Gewaarborgde toegang tot energie	10
• Doelstelling 6 Overheidsdiensten die voor iedereen toegankelijk zijn	11
1. Inleiding	12
1.1 Voorafgaand	12
1.2 De armoedecijfers in België	13
2. Vier belangrijke elementen om te slagen	14
2.1 Alleen een Permanente Armoedebaarometer kan het armoedebeleid echt meten	14
2.2 Een echte dialoog met de armen zelf	15
2.3 De mobilisering van iedereen	17
2.4 Europa als partner in de strijd tegen de armoede	18
3. Een actieplan armoedebestrijding om aan iedereen de toegang tot de grondrechten te waarborgen	22
Doelstelling 1	23
Actie 1.1 De toekenning van het onderhoudsgeld optimaliseren	26
Actie 1.2 Een objectieve berekening van het onderhoudsgeld waarborgen	27
Actie 1.3 Een fiscaliteit om de koopkracht te ondersteunen	27
Actie 1.4 Een ambitieuzere strijd tegen overmatige schuldenlast	28
Doelstelling 2	31
Actie 2.1 Het recht op verzorging waarborgen	31
Actie 2.2 De verbetering van de financiële toegankelijkheid tot de gezondheidszorg voortzetten	32
Actie 2.3 De toegang tot de gezondheidszorg eenvoudiger en transparanter maken	32
Actie 2.4 De nabijheid van de eerstelijns diensten en de band tussen beroepsbeoefenaar en patiënt versterken	33
Actie 2.5 De goede gezondheidspraktijken versterken	34

Doelstelling 3	36
Actie 3.1 De toegang tot de werkgelegenheid bevorderen en de werkloosheidsvallen bestrijden	36
Actie 3.2 De activering van de maatschappelijke hulp en van de werkzoekenden	38
Actie 3.3 De voorziening van de dienstencheques verbeteren voor het welzijn van de meest “kwetsbare” werknemers	41
Doelstelling 4	44
Actie 4.1 De op federaal niveau vroeger genomen maatregelen uitvoeren en/of evalueren	44
Actie 4.2 De inspanningen van de gewesten en de uitwisseling van ervaringen aanmoedigen	45
Actie 4.3 Bijzondere aandacht besteden aan de situaties van grote armoede	45
Doelstelling 5	49
Actie 5.1 Waarborgen dat energie ook een recht wordt voor de meest kansarmen	49
Actie 5.2 De rechten waarborgen voor de zwakste consumenten	49
Actie 5.3 De automatisering van het sociaal tarief en uitbreiding van de doelgroep van het sociaal tarief	51
Doelstelling 6	52
Actie 6.1 Justitie en arme personen verzoenen	52
Actie 6.2 De toegang tot de mobiliteit	53
Actie 6.3 De meest nabije en meest toegankelijke diensten van De Post voor de personen die in bestaansonzekerheid leven	53
Actie 6.4 De toegang tot de telefoondiensten verbeteren	54
Actie 6.5 Internet en de digitale kloof	54

SYNTHESE VAN DE VOORSTELLEN

Belangrijke elementen om te slagen

- 1 Een Permanente Armoedebaarometer ontwikkelen.
- 2 De nodige middelen vrijmaken voor het lopende onderzoek over de verbetering van de Europese armoede-enquête (EU-SILC) om beter rekening te houden met de mensen die in de grootste bestaansonzekerheid leven.
- 3 Meer visibiliteit geven aan het aspect armoede voor elke regeringsmaatregel die aan de duurzame ontwikkelingstest (DOEB-test) wordt onderworpen.
- 4 Het Belgisch netwerk ter bestrijding van de armoede financieel steunen in het kader van zijn opdracht voor het Europees Jaar van de Strijd tegen Armoede.
- 5 De projecten van ervaringsdeskundigen binnen de administraties voortzetten.
- 6 Een Jaarlijkse Prijs voor Armoedebestrijding ontwikkelen.
- 7 De taken van het Steunpunt tot bestrijding van armoede evalueren en indien nodig versterken.
- 8 De Interministeriële Conferentie Maatschappelijke Integratie aanwenden om het uitwisselen van “goede praktijken” te optimaliseren.
- 9 De deelname van de verenigingen waar armen het woord nemen stimuleren in het kader van het Belgisch Voorzitterschap van de Europese Unie in 2010 en het Europees Jaar van de Strijd tegen Armoede.
- 10 Een studie uitvoeren om het armoedefenomeen bij kinderen beter te begrijpen.
- 11 Rekening houden met de ervaring van mensen die in armoede leven in het beslissing-proces met betrekking tot de diensten van algemeen belang.

DOELSTELLING 1:

Een inkomen dat het mogelijk maakt projecten te verwezenlijken

Prioriteit: de ondersteuning van de koopkracht voor personen die in armoede leven.

In het kader van de armoedebestrijding past de doelstelling van **ondersteuning van de koopkracht van de personen die in een armoedesituatie leven**, volgens de regering in de socio-economische prioriteiten die ze uitwerkt, die het voorwerp uitmaken van besprekingen ter voorbereiding van de verklaring van 15 juli 2008 en die deel zullen uitmaken van beslissingen voor het geheel van de legislatuur.

Deze socio-economische beslissingen, die hun grondslag in het Regeerakkoord vinden, moeten onvermijdelijk passen binnen de beschikbare budgettaire marges of binnen de budgetten die jaar na jaar door de Regering worden vrijgemaakt.

In dit kader, tonen de beslissingen die al werden voorgesteld door de Regering op 23 mei 2008 over de socio-economische prioriteiten de engagementen ter zake ter ondersteuning van de koopkracht van de burgers en van de zwaksten en de lage en middeninkomens.

Daarom werkt de regering in dit kader momenteel aan volgende maatregelen:

1. De koopkracht verhogen via een **verhoging van de laagste sociale uitkeringen**.
2. **De minimumpensioenen verhogen**, zowel voor de werknemers als voor de zelfstandigen, **de IGO verhogen**, en het zelfstandigenstelsel meer op het stelsel van bezoldigde werknemers afstemmen.
3. **De koopkracht van de gezinnen ondersteunen** via de **kinderbijslag** en meer bepaald de invoering van een **dertiende maand kinderbijslag** in het kader van de omzetting van de leeftijdstoelage, een bijzondere inspanning inzake **kinderbijslag voor de risicogroepen binnen de gezinnen met een kind met een handicap**.
4. Maatregelen nemen om **de minimumlonen te verhogen**, op basis van de voorstellen van de sociale partners in het kader van het IPA, en om een betere toegang tot de werkgelegenheid mogelijk te maken voor de personen met een handicap en voor de personen van vreemde afkomst.
5. **De koopkracht versterken dankzij de fiscaliteit** en in het bijzonder voor de lage en gemiddelde inkomens door **de verhoging van het belastingvrije minimum**.
6. Het verder uitbouwen van een sterk werkgelegenheidsbeleid zeker voor de zwakste groepen vermits arbeid nog altijd de beste bescherming is tegen armoede.

In verband met de strijd tegen overmatige schuldenlast, werkt de regering in dit kader momenteel aan volgende maatregelen:

1. Het onderzoek van de wet van 1991 op het consumentenkrediet, meer bepaald met betrekking tot de reclame en de kredietopeningen.
2. Het onderzoek van de wet op de collectieve schuldenregeling, in de zin van een betere communicatie van de schuldbemiddelaar naar de schuldenaar toe, die in schuldbemiddeling zit.
3. Het onderzoek van de inningspraktijken van sommige gerechtsdeurwaarders.

Bovendien worden bijkomende specifieke maatregelen in verband met koopkracht voorgesteld:

- 12 De toekenning van het onderhoudsgeld optimaliseren door het opzetten van een extra informatiecampagne, een administratieve vereenvoudiging, het verhogen van de bedragen en de toekenningvoorwaarden versoepelen.
- 13 Een objectieve berekening van het onderhoudsgeld waarborgen.
- 14 Belastingkredieten ontwikkelen voor de energiebesparende maatregelen, de opvang van naaste familieleden ouder dan 65 jaar en de kosten voor kinderopvang.
- 15 De ouders van geplaatste kinderen beter informeren over de bestaande belastingsatrekken.
- 16 Een betere informatie over de maandelijkse vergoeding die bij faillissement wordt toegekend aan zelfstandigen.
- 17 Een preventiecampagne uitwerken tegen verslaving aan kansspelen, in samenwerking met de Kansspelcommissie.

DOELSTELLING 2:

Het recht op gezondheid waarborgen

- 18 Strijden tegen de weigering van ziekenhuisopname van patiënten die geen voorschot kunnen betalen.
- 19 Het gebruik van het derdebetalersysteem door de zorgverleners verhogen door de administratieve stappen te vereenvoudigen en hun uitbetaling te versnellen.
- 20 De rechtstreekse facturering van de remgelden op de verplichte verzekering organiseren, voor de patiënten die van de MAF genieten.
- 21 De kosten voor de patiënten beperken en indien nodig gericht verminderen ondermeer inzake ziekenhuisfacturen.
- 22 De informatie over het voorkeusterugbetalingsmechanisme, zoals het OMNIO-statuut, verbeteren.
- 23 De toegang tot het OMNIO-statuut vereenvoudigen en de mogelijkheid van de automatisering onderzoeken.
- 24 Het gebruik van de “gezondheidskaart” in de OCMW’s aanmoedigen.
- 25 De zorgverleners de mogelijkheid bieden om makkelijker te communiceren over hun sociale praktijken (conventies, toepassing van het derdebetalersysteem...).
- 26 De uitoefening van de algemene geneeskunde in de socio-economisch meest kansarme, en landelijke buurten aanmoedigen.
- 27 Pilotprojecten van het type “Ervaringsdeskundige” ontwikkelen in de ziekenhuizen.
- 28 De samenwerkingsverbanden tussen de diensten voor maatschappelijke integratie en de mentale gezondheidsdiensten ondersteunen om de psychiatrisering van de sociale problemen te vermijden.
- 29 De taken van het Nationaal Voedings- en Gezondheidsprogramma voortzetten om een gezonde en evenwichtige voeding verder te promoten.

DOELSTELLING 3:

Werk als hefboom van maatschappelijke integratie en welzijn

- 30 Een uitsluitend aan een statuut gekoppeld systeem van toekenning van sociale voordelen vermijden: de degressiviteit van de aanvullende hulp organiseren (beperkt in de tijd) en op termijn de voorkeur geven aan een referentieloon voor de toekenning ervan.
- 31 Nagaan of de voortzetting van de toegekende hulp inzake mobiliteit gedurende één jaar vanaf de werkhervatting kan verder gezet worden.
- 32 De OCMW’s aanmoedigen om een voluntaristisch beleid rond activering van de maatschappelijke hulp te voeren.
- 33 Het aantal ervaringsdeskundigen binnen de RVA en SELOR verhogen.

- 34 Opleidingen, bestemd voor de facilitatoren van de RVA, ontwikkelen rond het armoedefenomeen.
- 35 De door de RVA aan de werkzoekenden overgemaakte informatie verbeteren, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de personen die in bestaansonzekerheid leven.
- 36 Een identieke nettoprijs voor alle gebruikers van de dienstencheques garanderen.
- 37 De mogelijkheid bestuderen, om een structurele indexering van de lonen van de dienstencheques"-werknemers door te voeren.
- 38 Toegang van asielzoekers tot vrijwilligerswerk.

DOELSTELLING 4: Een dak boven het hoofd

- 39 Een sensibiliseringscampagne bij de gemeenten organiseren, opdat ze de voorziene bepalingen rond verplichte affichering van de huurprijzen uitvoeren.
- 40 Het nieuwe huurwaarborgsysteem evalueren in overleg met Gewesten.
- 41 De Interministeriële Conferentie Huisvesting dynamiseren om de uitwisseling van de in de verschillende gewesten ontwikkelde goede praktijken te bevorderen.
- 42 Aanbevelingen over daklozen formuleren in het kader van het tweejaarlijks verslag 2009 van het Steunpunt tot bestrijding van armoede.
- 43 De samenwerking met Landsverdediging, in het kader van de opvang en de hulp aan daklozen, voortzetten.
- 44 De specifieke armoedebeleving van dakloze vrouwen beter begrijpen. Een studie hieromtrent zal worden besteld.
- 45 De praktijken van de OCMW's inzake toekenning van het referentieadres analyseren en optimaliseren.
- 46 Kwantitatieve gegevens over uithuiszettingen en de problematiek van huisjesmelkers verstrekken, en zwaardere straffen invoeren voor personen die zich schuldig maken aan illegale praktijken of illegale uithuiszettingen.

DOELSTELLING 5: Gewaarborgde toegang tot energie

Om de toegang tot energie voor iedereen te waarborgen, werkt de regering in dit kader momenteel aan volgende maatregelen:

1. De harmonisering van de sociale maatregelen tussen het federale en het regionale niveau.
2. De promotie van het derde-investeerder mechanisme.

Bovendien worden bijkomende specifieke maatregelen in verband met energie voorgesteld:

- 47 De toegang tot energie voor allen waarborgen als wezenlijk onderdeel van het recht om een leven te leiden in overeenstemming met de menselijke waardigheid.
- 48 De gedragscodes inzake verkoop op afstand die met de energiesector werden overeengekomen, evalueren en indien nodig inschrijven in de wet.
- 49 De automatisering van het sociaal energietarief invoeren.
- 50 De rol van de OCMW's in het energiebeleid ondersteunen.

DOELSTELLING 6:

Overheidsdiensten die voor iedereen toegankelijk zijn

- 51 Rechters de mogelijkheid bieden om rechtstreeks de partijen te interpellieren voor een vermindering van de geëiste bedragen, in functie van de financiële situatie van de partij die het proces verliest.
 - 52 Eén enkel loket voor rechtshulp en rechtsbijstand oprichten.
 - 53 Een werkgroep oprichten om de rechtstaal te democratiseren en ervaringsdeskundigen te integreren in het rechtsbestel.
 - 54 De pariteit onderzoeken in de Commissies voor Juridische Bijstand.
 - 55 Het publiek dat voor het OMNIO-statuuut in aanmerking komt, informeren over de voordelen (kortingen) voor het vervoer met de NMBS en deze voordelen op termijn automatisch toegankelijk maken voor de begunstigden.
 - 56 De sociale rol van de postbode versterken bij de personen die in bestaansonzekerheid leven.
 - 57 De toekenning van het automatische sociaal tarief voor telefoondiensten optimaliseren.
 - 58 De strijd tegen de digitale kloof versterken: de zichtbaarheid van de openbare computerruimten vergroten, het project "computer tegen 100 €" voortzetten, de computers van de overheidsdiensten recyclen om ze ter beschikking van de OCMW's, de openbare computerruimten en de verenigingssector te stellen.
 - 59 Onderhandelingen met de sector starten om een verlaagd tarief voor internet in te voeren.
-

1. Inleiding

1.1 Voorafgaand

België, dat tot de twintig meest ontwikkelde landen ter wereld behoort, is een rijk land. Over het algemeen zijn de levensstandaard en -kwaliteit hoger dan in de meeste andere landen

Hoewel ons land op wereldvlak bevoorrecht is op het vlak van economische en sociale ontwikkeling, dient te worden vastgesteld dat niet alle burgers van ons land op dezelfde manier delen in deze algemene welvaart.

Armoede is niet nu ontstaan, het is geen specifiek fenomeen voor België, niet méér dan de toenemende ongelijkheden binnen de bevolking, maar al deze vaststellingen zijn alarmerend. Ze interpellieren zowel de politieke wereld als de hele burgermaatschappij.

De regering is zich bewust van deze realiteit en wil een ambitieus en veelzijdig beleid voeren om de armoede bij ons terug te dringen. Deze verbintenis is ingeschreven in het Regeerakkoord: *“De regering stelt voor om een ambitieus plan uit te voeren inzake terugdringen van armoede en verhoging van de koopkracht, met voorrang aan de meest kwetsbaren van onze samenleving.”*

Deze wil van de Regering kadert in de geest van de Belgische Grondwet, waarin in artikel 23 wordt gepreciseerd: *“Ieder heeft het recht een menswaardig leven te leiden.”*

Dit actieplan heeft als doel iedereen de mogelijkheid te bieden een menswaardig leven te leiden. Het wil op een reële en concrete manier de bestaanszekerheid waarborgen.

De filosofie die eraan ten grondslag ligt, bestaat er wel degelijk in de autonomie van elk individu na te streven, ook al is de weg voor sommigen lang en moeilijk, want

levenstrajecten verschillen en gaan soms gepaard met ongevallen, trauma's, pijn, tekort... Elke armoedebestrijdingfactor moet op zoek gaan naar individuele en collectieve emancipatie.

Elk individu is een volwaardige burger. In dit opzicht verdient hij het respect van iedereen.

Niemand zal ooit de uitroeiing van de armoede - ultieme en ideale doelstelling - kunnen uitvaardigen. Iedereen kan echter bijdragen tot verandering door een luisterend oor te bieden, aandacht te besteden aan en open te staan voor dialoog. Dit zijn de eerste stappen die noodzakelijk zijn op de weg van de begeleiding naar autonomie.

Is de ambitie van het plan armoedebestrijding niet op de eerste plaats een mentaliteitswijziging bewerkstelligen, deze a priori achter zich te laten om zo de stereotypen terug te dringen en de angst voor een verschillend, atypisch, “van de norm afwijkend” wezen te overwinnen...?

Beter kennen, betekent ook beter begrijpen. Het betekent afzien van de stigmatisering, weigeren armen te culpabiliseren. Is het geen dramatische vaststelling dat armoede zeer vaak van generatie op generatie wordt doorgegeven?

Ja, dit plan is zeker ambitieus! Het wil iedereen mobiliseren en streeft naar een voortdurende aandacht voor, en begripvollere kijk op de andere.

Het is de collectieve verantwoordelijkheid van onze samenleving om de armoede terug te dringen. Hiervoor is een sterke solidariteit tussen iedereen noodzakelijk. Die voorwaarde is onontbeerlijk voor een samenleving die iedereen de mogelijkheid biedt zijn levensproject te realiseren.

1.2 De armoedecijfers in België

Volgens de meest recente Europese statistieken¹ kent 1 Belg op 7 (15,2% van de bevolking) een “verhoogd armoederisico”. Dit betekent concreet dat ongeveer 1.520.000 personen in België een inkomen hebben dat lager ligt dan 60% van het mediaaninkomen, hetzij 10.540 € per jaar of 878 € per maand voor een alleenstaande en 22.134 € per jaar of 1.845 € per maand voor een gezin².

De armoede in België (15,2%) is groter dan in buurlanden zoals Nederland (10%), Frankrijk (11%) en Luxemburg (14%).

De verschillen in het armoederisico worden in belangrijke mate bepaald door het aantal kinderen ten laste. De personen die in 2007 in een gezin met kinderen leefden en die niet werkten, bevinden zich in de meest onzekere situatie. 74,5% van hen leeft onder de armoedegrens. Dit percentage bedraagt 31,8% voor vergelijkbare personen, maar die deel uitmaakten van een gezin zonder kinderen.

Ook de leeftijd speelt een rol. Het gemiddelde armoederisico is groter bij personen ouder dan 65 jaar (23%).

Wat het type gezin betreft, wordt vastgesteld dat alleenstaanden (26%), vooral alleenstaande vrouwen, en eenoudergezinnen (31,7%) in het bijzonder, meer

geconfronteerd worden met het armoederisico dan gezinnen met meerdere inkomens.

Deze indicatoren meten echter enkel de “monetaire” armoede, die uitsluitend het inkomensniveau van een individu of van een gezin in aanmerking neemt om te bepalen of deze laatste in armoede leeft.

Maar is armoede echt enkel een kwestie van inkomen? Zeker niet!

Armoede is een complex fenomeen en houdt niet enkel verband met het inkomen. Armoede verwijst onbetwistbaar naar de leefomstandigheden van de personen en naar hun vermogen om in hun essentiële behoeften te voorzien.

Naast het noodzakelijke maandelijkse inkomen om over voldoende koopkracht te beschikken om fatsoenlijk te leven, moet het beleid rond armoedebestrijding dus ook voorstellen doen om de leefomstandigheden van de kansarme bevolkingsgroepen te verbeteren. Dat gebeurt noodzakelijker wijze via de versterking van de middelen en de voorzieningen die de burgers de mogelijkheid bieden aan de armoede te ontsnappen of uit de armoede te geraken.

De problemen van de toegang tot de werkgelegenheid, het recht op gezondheid, het recht te kunnen beschikken over een correcte woning en de toegang tot het onderwijs staan centraal in het plan armoedebestrijding.

¹ Cijfers van EU-SILC, in 2007.

² Gezin met twee volwassenen en twee kinderen.

2. Vier belangrijke elementen om te slagen

2.1 Alleen een Permanente Armoedebaarometer kan het armoedebeleid echt meten

De bovenvermelde statistieken hebben hun grenzen, want ze meten uitsluitend de monetaire armoede. Armoede beperkt zich niet tot geldgebrek. Het is veel meer dan dat. Armoede betekent ook uitsluiting, slechte huizen, grotere gezondheidsproblemen, problemen om zich te verwarmen, om zich behoorlijk te voeden of om kinderopvang te betalen.

Een efficiënte armoedebestrijding moet vooruitgang boeken op al die gebieden.

Om de vooruitgang te meten, dient er met verschillende indicatoren te worden gewerkt die met elkaar in verband worden gebracht en waarvan de evolutie samen wordt geanalyseerd.

Zo meet men bijvoorbeeld op het vlak van onderwijs het percentage schoolverlaters met een laag studieniveau of op het vlak van gezondheid het percentage personen dat gezondheidszorgen heeft moeten uitstellen.

België was trouwens in 2001 het eerste land om deze methode met indicatoren die de armoede meten, voor te stellen op Europees niveau. Dit voorstel resulteerde in de “18 indicatoren van Laken”. Op Belgisch niveau werden deze indicatoren nog aangevuld met gegevens uit de gezondheid- en budgettenquêtes bij de gezinnen en zo kwam men tot 56 indicatoren die worden gebruikt voor het NAP (Nationaal Actieplan Sociale Insluiting).

Daarnaast loopt er in Vlaanderen een interessant initiatief: de Armoedebaarometer die werd ontwikkeld door de Decenniumdoelen 2017 en de OASES-werkgroep die tot doel heeft tegen 2017 meetbare veranderingen

te laten zien op 6 gebieden: gezondheidszorg, arbeid, inkomen, huisvesting, onderwijs en samenleven.

De doelstelling bestaat erin op federaal niveau een soortgelijke oefening te doen.

Uit de bestaande set van 56 indicatoren wordt een beperkt aantal indicatoren geselecteerd om ze hanteerbaarder te maken voor het beleid, ze te visualiseren en te gebruiken als een mobiliserend element in het armoedebeleid van ons land. (Uiteraard met de totaliteit van de indicatorenset op de achtergrond).

Binnen de FOD Sociale Zekerheid is een werkgroep ‘Indicatoren’ actief die samenwerkt met de verschillende overheden en verschillende universiteiten van ons land. Deze werkgroep krijgt de opdracht om een hanteerbare set indicatoren te visualiseren in een Permanente Armoedebaarometer.

De POD Maatschappelijke Integratie zal samen met het Steunpunt tot bestrijding van armoede de jaarlijkse opvolging van deze Permanente Armoedebaarometer verzekeren.

VOORSTEL 1

De minister van Maatschappelijke Integratie en de staatssecretaris voor Armoedebestrijding verbinden zich ertoe vóór 31/12/2008 een nota aan de ministerraad voor te leggen met betrekking tot een Permanente Armoedebaarometer die jaarlijks de vooruitgang meet op het vlak van armoedebestrijding in ons land, en dit binnen de limieten van de aan hen toegekende budgetten.

Naast de Permanente Armoedebareometer is het ook belangrijk dat een aantal groepen, die momenteel ‘onzichtbaar’ zijn in de statistieken, in kaart worden gebracht. Het gaat over daklozen, woonwagenbewoners, rondtrekkende bevolkingsgroepen en illegalen.

In het kader van het AGORA-onderzoeksprogramma van de POD Wetenschapsbeleid loopt momenteel een onderzoek ter zake om via een kwalitatieve enquête bij die preciaire groepen de bestaande EU-SILC-indicatoren te verbeteren. Om dit onderzoek degelijk te kunnen voeren, zijn bijkomende middelen nodig.

VOORSTEL 2

De minister van Wetenschapsbeleid verbindt zich ertoe de nodige middelen vrij te maken voor het onderzoek rond de meest preciaire groepen, zoals daklozen, illegalen, rondtrekkende bevolkingsgroepen... om het bestaande Europese statistische materiaal aan te vullen.

Ten slotte maakt een echt armoedebestrijdingbeleid ook wezenlijk deel uit van het globale beleid duurzame ontwikkeling. Om de Belgische vooruitgang te meten op het vlak van Duurzame Ontwikkeling, werd de zogenaamde DOEB-test (Duurzame Ontwikkelingseffectenbeoordeling) ontwikkeld. Elke regeringsbeslissing wordt onderworpen aan de DOEB-test, die het effect meet op economisch, ecologisch en sociaal gebied.

Er dient te worden nagegaan of de klemtoon op het sociale aspect hier voldoende aanwezig is en er binnen de DOEB-test ook een echte ‘armoedetoets’ gebeurt.

VOORSTEL 3

De regering verbindt zich ertoe binnen de DOEB-test meer visibiliteit te geven aan het aspect armoede, die de vooruitgang meet op het vlak van duurzame ontwikkeling van elke regeringsbeslissing.

2.2 Een echte dialoog met de armen zelf

Om een echt armoedebeleid te voeren, moeten de overheid en alle actoren die betrokken zijn bij de armoedebestrijding, zoals de verenigingen die dagelijks met de meest kansarmen werken, de sociale partners, de verenigingen van armen... tot een echte en volwaardige dialoog komen. Efficiënte maatregelen zijn niet mogelijk zonder dit overleg en zonder de terreinexpertise van de betrokken actoren.

Daarom is het ook noodzakelijk voortdurend in dialoog te treden met de verenigingen en organen die de noden en zorgen, van de personen die in armoede leven, kunnen rapporteren. Al deze verenigingen moeten kunnen deelnemen aan het proces van dialoog.

Het is in het bijzonder noodzakelijk de verenigingen waar armen het woord nemen, structureel te ondersteunen. Dit gebeurt al op regionaal niveau, waar het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, het *Réseau Wallon de lutte contre la pauvreté* en het Brussels Forum Armoedebestrijding structureel worden erkend en ondersteund.

Dit is tot op heden nog niet het geval voor het Belgisch Netwerk waar armen het woord nemen. Nochtans speelt het Belgisch Netwerk een informatieve en ondersteunende rol voor het *Réseau Wallon*, het Vlaams Netwerk en het Brussels Forum voor hun eisen en acties met betrekking tot federale en Europese bevoegdheden.

Aangezien in 2010 het Europees Jaar van de Strijd tegen Armoede samenvalt met het Belgisch Voorzitterschap in Europa, zal er op dat vlak heel wat werk zijn voor het Belgisch Netwerk om de daadwerkelijke betrokkenheid van de personen die in armoede leven, te waarborgen, en om de eisenbundels en acties van de verschillende regionale netwerken te coördineren.

Daarom wordt voor het Belgisch Netwerk een subsidie voor in het vooruitzicht gesteld die uiteraard jaarlijks bij K.B. moet worden bekrachtigd. Op die manier kan het Europees jaar grondig worden voorbereid (2009), uitgevoerd (2010) en geëvalueerd (2011).

VOORSTEL 4

De minister van Maatschappelijk Integratie en de staatssecretaris voor Armoedebestrijding verbinden zich ertoe om, binnen hun budget, het Belgisch Netwerk een dotatie toe te kennen voor de grondige voorbereiding en opvolging van het Europees Jaar van de Strijd tegen Armoede.

Naast de erkenning en ondersteuning van de verenigingen waar armen het woord nemen, is het belangrijk de armen zelf daadwerkelijk te betrekken bij het beleid. Sinds het Algemeen Verslag over de Armoede werd de dialoogmethode ingevoerd en verder uitgediept door de oprichting van het Steunpunt. Een echte dialoog ontwikkelen met mensen die de armoede daadwerkelijk aan den lijve hebben ondervonden, kan voor het beleid heel verrijkend zijn. De verdere inschakeling van ervaringsdeskundigen in de federale administraties zorgt voor:

- Het integreren van het perspectief van mensen in armoede binnen de federale overheid.
- Een betere toegang voor personen in armoede tot de bestaande rechten.

Tot op heden werden in het kader van een pilootproject 16 ervaringsdeskundigen aangeworven binnen verschillende administraties (FOD Justitie, FOD Volksgezondheid, FOD Sociale Zekerheid, FOD Financiën, POD Maatschappelijke Integratie, HZIV, RVA, RKW, RVP en KSPB).

Dergelijke ervaringsdeskundigen kunnen optreden als tussenpersoon voor mensen in armoede, de dienstverlening bekijken vanuit hun perspectief en adviezen formuleren

om de communicatie te verbeteren en de toegankelijkheid te verhogen.

Het pilootproject werd onlangs geëvalueerd. Het evaluatieverslag pleit voor een voortzetting van dit project, maar eveneens voor een inbedding ervan in het diversiteitsbeleid van de federale overheid. Men vraagt een structurele samenwerking met de FOD Personeel en Organisatie en een grotere betrokkenheid van de diverse administraties.

Een officieel contactpunt binnen de cel Diversiteit van de FOD P&O, het creëren van een generieke functie “ervaringsdeskundige” en de promotie van het systeem binnen het College van Voorzitters kunnen zorgen voor deze structurele verankering.

VOORSTEL 5

De minister van Ambtenarenzaken zal het pilootproject “ervaringsdeskundigen binnen de federale overheid” verder uitbreiden en bestendigen in een structureel kader.

De minister van Maatschappelijke Integratie en de staatssecretaris voor Armoedebestrijding zullen binnen de Interministeriële Conferentie Maatschappelijke Integratie de inschakeling van “ervaringsdeskundigen” in het beleid verder promoten (Europees/federaal/regionaal/communautair/lokaal).

Een echt beleid rond armoedebestrijding waardeert ook wat er binnen de samenleving leeft en berust vaak op de vrijwillige inzet van individuen of verenigingen. Een jaarlijkse federale Prijs voor Armoedebestrijding kan dergelijke initiatieven belonen en kan zorgen voor de uitwisseling van “goede praktijken”.

Op heel wat plaatsen in België wordt er immers dankzij de inzet van vele vrijwilligers innovatief beleid ontwikkeld.

Dankzij een federale Armoedeprijs kan inzet en innovatie worden beloond. Op die manier kan een dergelijk prijs bijdragen tot een warme samenleving.

VOORSTEL 6

De staatssecretaris voor Armoedebestrijding zal een Jaarlijkse Prijs voor Armoedebestrijding in het leven roepen om innovatieve ideeën ter zake te ondersteunen, en dit binnen het kader van zijn budget.

2.3 De mobilisering van iedereen

De federale regering heeft ervoor gekozen een ambitieus beleid rond armoedebestrijding te voeren en een staatssecretaris met deze coördinatietaak te belasten. Het zal echter niet mogelijk zijn deze doelstelling alleen te bereiken.

Armoedebestrijding heeft betrekking op alle overheden van ons land, eveneens op alle actoren - in de overheidssector of in het verenigingsleven - die betrokken zijn bij het sociale actiedomein.

De regeringen van de gewesten en van de gemeenschappen hebben, in het kader van hun bevoegdheden, het belang en de uitdagingen van de armoedebestrijding goed begrepen. Op verschillende niveaus worden actieplannen ter bestrijding van de armoede uitgevoerd. Deze acties zijn uiteraard essentieel, aangezien ze betrekking hebben op verschillende fundamentele factoren, zoals huisvesting, onderwijs, opleiding, maatschappelijke integratie en hulp aan personen, cultuur...

De actieplannen van de gefedereerde entiteiten werden in herinnering gebracht tijdens de dag van parlementaire debatten van 4 juni 2008, maar belangrijker nog, het samenwerkingsakkoord tussen de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten met betrekking tot de besteding van het armoedebeleid en, meer nog, het werk van het Steunpunt tot bestrijding van armoede dat eruit voortvloeit, vormt een noodzakelijk instrument dat moet worden veilig gesteld en ondersteund, omdat het erop gericht is de coherentie van het beleid dat door de talrijke bevoegde overheden wordt gevoerd, te versterken.

VOORSTEL 7

Een evaluatie van het Steunpunt tot bestrijding van armoede zal voorgesteld worden aan de Interministeriële Conferentie om na te gaan hoe de werking verder kan verbeterd worden in overleg met de gewesten en gemeenschappen. Indien een versterking van het Steunpunt nodig blijkt zal dit worden opgenomen in de begrotingsbesprekingen.

VOORSTEL 8

De regering zal maximaal gebruik maken van de Interministeriële Conferentie Maatschappelijke Integratie als permanente plaats van uitwisseling van goede praktijken.

Bovendien is het duidelijk dat de lokale overheden (OCMW's, gemeenten, provincies) op de eerste rij staan in een groot aantal initiatieven rond armoedebestrijding. Eerst en vooral omdat ze overal aanwezig zijn, dicht bij de mensen staan en de realiteit op het terrein kennen. Vervolgens omdat hun actieterrein zeer breed is, aangezien het zich uitstrekt over al wat de wetgever maatschappelijke integratie noemt: traditionele bijstand, socio-professionele inschakeling, overmatige schuldenlast, energie, huisvesting, strijd tegen partnergeweld.

Op alle bevoegdheidsniveaus dient de fundamentele rol van het verenigingsleven te worden benadrukt. In al zijn rijkdom en diversiteit levert ook het verenigingsleven immers dagelijks inspanningen om het actieve burgerschap van de meest kansarmen te herstellen. Het probleem van de relaties, de wederzijdse erkenning en de complementariteit van de overheden en het verenigingsleven maakt sinds meerdere jaren het voorwerp uit van debatten en werken in wat men aanvankelijk het ontwerp van "Verenigingspact" noemde. Dit pact werd recentelijk geconcretiseerd in formules die zijn aangepast aan de gewesten, maar die deze bekommernis van wederzijdse dialoog en respect gemeenschappelijk hebben. Eind mei werd een "Verenigingscharter"

1

2

3

4

5

6

in eerste lezing goedgekeurd door de gezamenlijke regering van de Franse Gemeenschap, het Waals Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie. Volgens de tekst baseren de overheden zich bij hun actie op de overheidsdiensten en op de verenigingen vanuit een bekommernis van complementariteit en niet van concurrentie, en omgekeerd (de verenigingen, naar de overheidsdiensten toe)³.

In Vlaanderen werd op 23 mei 2008 het actieplan dat tussen “de Verenigde Verenigingen⁴” en de Vlaamse overheid werd overeengekomen, als mededeling voorgesteld aan de Vlaamse Regering. Dit plan bevat een aantal acties voor 2008 en 2009 en is een concretisering van de verbintenissen in het charter dat beide partijen eind 2006 afsloten. Minstens tweemaal per jaar buigt een delegatie van de Vlaamse regering en de “Verenigde Verenigingen” zich over de opvolging van de acties.

2.4 Europa als partner in de strijd tegen de armoede

Het feit dat België in 2010 het voorzitterschap van de Europese Unie waarneemt, is een ongelooflijke opportuniteit om armoedebestrijding ook op Europees niveau opnieuw op het voorplan te brengen bij de aanvang van het nieuwe decennium. België heeft hierin trouwens een niet onbelangrijke traditie. Destijds werd de

dialogmethode zoals gehanteerd door de Koning Boudewijnstichting bij de opstelling van het Algemeen Verslag over de Armoede binnen Europa als *best practice* aangeduid.

Het was ook België dat in 2001 op Europees niveau het principe invoerde om elk jaar een Europese Topontmoeting te houden van mensen in armoede.

Bovendien is voor 2010 ook het Europees Jaar van Strijd tegen Armoede en Sociale Uitsluiting gepland, een reden temeer om armoedebestrijding en de verenigingen waar armen het woord nemen en de armen zelf centraal te stellen tijdens ons Europees voorzitterschap.

Het Belgisch voorzitterschap in 2010 moet de essentiële plaats van armoedebestrijding binnen de strategie van Lissabon herbevestigen.

Dit zou de logische voortzetting van de dialogmethode kunnen zijn, zoals opgenomen in het Samenwerkingsakkoord ter bestending van het Armoedebeleid dat werd afgesloten tussen de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten in ons land op 5 mei 1998.

Dit kan bijvoorbeeld door het *European Anti Poverty Network*⁵, het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding en de 3 gewestelijke netwerken⁶ erbij te betrekken, naast uiteraard het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

³ Deze is gebaseerd op 11 erkenningsprincipes:

- De relaties tussen de overheden en de verenigingen in het grondwettelijke kader en in na te leven internationale verbintenissen.
- De uitvoerende leden ondersteunen de autonomie van de verenigingen (bepaling van het sociaal doel, van de projecten, van de manieren van organisatie en vertegenwoordiging).
- Ze erkennen ook de vrijheid van meningsuiting en de keuze van de manieren van meningsuiting van de verenigingen.
- Ze moedigen de deelname van de verenigingen aan het democratische proces aan.
- Ze ondersteunen vrijwilligerswerk.
- Ze moedigen het verenigingsdynamisme aan door eigen middelen vrij te maken (infrastructuur en communicatiemiddelen).
- Ze organiseren de complementariteit en de wederzijdse versterking tussen de actie van de overheid en de actie van de verenigingen.
- Ze maken een onderscheid tussen de verenigingen die erkend zijn als functionele overheidsdiensten, diegene die taken van algemeen belang vervullen, en diegene die taken van gemeenschappelijk belang vervullen.
- Ze baseren zich prioritair op de verenigingen voor de ontwikkeling van diensten aan personen (wanneer ze (nog) niet worden georganiseerd door de overheidsdiensten).
- De financiële steun aan de verenigingen is objectief, transparant en evenredig.
- De regels en de praktijken die de steunmodaliteiten aan de verenigingen regelen, zijn transparant “om de gelijke behandeling van de verenigingen en van hun publiek te waarborgen”.

⁴ De “Verenigde Verenigingen” is de spreekbuis van het middenveld en bestaat onder meer uit: 11.11.11, ABVV, ACLVB, ACV, ACW, BBL, Forum Etnisch-Culturele Minderheden, FOV, Gezinsbond, LCM, NVSM, Vlaamse Jeugdraad, Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, Vlaamse Sportfederatie en tientallen andere organisaties.

⁵ EAPN- het Europese netwerk van verenigingen tot bestrijding van armoede en sociale uitsluiting.

⁶ Vlaams Netwerk van Verenigingen waar armen het woord nemen/ Réseau wallon de lutte contre la pauvreté / Brussels Forum Armoedebestrijding

Om de verenigingen waar armen het woord nemen een cruciale rol te laten spelen tijdens het Europees Jaar van de Strijd tegen Armoede en Sociale Uitsluiting moet er maximaal informatie en vorming worden gegeven om ervoor te zorgen dat de armsten daadwerkelijk actief participeren.

Het Belgisch experiment om ervaringsdeskundigen in de armoede in te schakelen in de administraties, is uniek in Europa. Deze ervaringsdeskundigen kunnen optreden als tolk en tussenpersoon van mensen in armoede naar de administraties toe. Ze moeten er verder ook voor zorgen dat er beleidsaanbevelingen komen om de toegankelijkheid voor armen en de communicatie met armen, vanuit de administraties, te verbeteren. De methodiek van het werken met ervaringsdeskundigen binnen administraties kan binnen Europa worden gepromoot.

VOORSTEL 9

- De regering ziet erop toe dat de voorwaarden gecreëerd worden voor de participatie van de verenigingen waar armen het woord nemen in de voorbereiding van het Europees Jaar van de Strijd tegen de Armoede van 2010.
- De regering zorgt ervoor dat de verenigingen zullen beschikken over de nodige kanalen om hun ideeën uit te drukken in de voorbereiding van het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie van 2010.

Dit jaar wordt ook gewerkt aan het Strategisch Rapport Sociale Bescherming en Sociale Insluiting 2008-2011 (NAPinsl) dat aan de Europese Unie moet worden voorgelegd. Binnen dit NAP is het bestrijden van de armoede bij kinderen één van de doelstellingen. Bijna 1 op 5 van alle kinderen in België (19%) heeft een armoederisico: ze leven in een gezin waarvan het inkomen lager is dan de Europese armoederisicogrens. We zouden de bestrijding van kinderarmoede als centraal thema naar

voor kunnen schuiven in het Europees Jaar tegen Discriminatie en Uitsluiting en een brede informatiecampagne hierover op poten kunnen zetten.

Om dit grondig voor te bereiden, werd al een eerste voorbereidende studie met betrekking tot de bestaande onderzoekskennis rond kinderen in armoede in België uitgevoerd door de Interuniversitaire Groep Onderzoek en Armoede, in samenwerking met het HIVA.

Deze onderzoekscluster wil verder wetenschappelijk onderzoek doen over de beleving van kinderen in armoede, vanuit het perspectief van de kinderen zelf.

Aanvullend kunnen de Koning Boudewijnstichting en Unicef, die heel wat knowhow ter zake hebben, een intensieve kwalitatieve enquête bij kinderen in armoede houden om hen een stem te geven.

VOORSTEL 10

De minister van Maatschappelijke Integratie en de staatssecretaris voor Armoedebestrijding zullen een dubbele onderzoeksopdracht toekennen, aan de Interuniversitaire Onderzoeksgroep Armoede, enerzijds, en aan de Koning Boudewijnstichting, anderzijds, om de situatie en de beleving van kinderen in armoede in kaart te brengen, en dit binnen het kader van hun budget.

In overeenstemming met het Regeerakkoord verbindt België zich ertoe mee te werken aan een Europese wetgeving over de diensten van algemeen belang. Er is een bijdrage nodig van de verenigingen waar armen het woord nemen; een basisdocument kan worden gevonden in het verslag van de Europese Armentop van 15 en 16 mei 2008, waarvan één van de besproken thema's precies de diensten van algemeen belang was.

Wat het probleem van de sociale diensten van algemeen belang betreft, en rekening houdend met het feit dat de mededeling van de Commissie van 20 november 2007 uitging van het principe van een goedkeuring van

1

2

3

4

5

6

het Verdrag van Lissabon, dient rekening te worden gehouden met de lopende werkzaamheden, in het bijzonder in het Comité voor Sociale Bescherming en in het Europees Parlement, met het oog op de goedkeuring van een duidelijk juridisch kader dat zowel borg staat voor de naleving van de Europese regels inzake mededinging en vrij verkeer als voor de vrijwaring van het Europese sociale model.

Een herzien ontwerp van Sociale Agenda zal op 2 juli 2008 door de Commissie worden goedgekeurd en onder het Franse Voorzitterschap worden besproken, te beginnen met de informele vergadering van de ministers in Chantilly op 10 juli. Dit document, dat zowel in het kader van het Communautair Lissabon programma (CLP) als in het Project voor de burgers

(Herziening van de interne markt en Social reality stocktaking) wordt geplaatst, zal zich concentreren op de uitdagingen van de mondialisering en van de klimaatverandering, de demografische uitdagingen, de evolutie van de activiteit gedurende het hele leven en de middelen die de sociale cohesie en de non-discriminatie waarborgen.

VOORSTEL 11

De regering zal zich inspannen om de inbreng, van de Europese Ontmoeting van Mensen die in Armoede leven, bij het uitwerken van een Europese wetgeving over de diensten van algemeen belang te evalueren en te valoriseren.

FOCUS

Ludo Horemans wil dat men luistert naar personen die in armoede leven

Gedurende 15 jaar was Ludo Horemans voorzitter van het Vlaams Forum Armoedebestrijding, dat later het Vlaams Netwerk van verenigingen waar Armen het woord nemen werd. Hij is tevens actief binnen de Belgische en Europese netwerken voor armoedebestrijding, en dit sinds hun oprichting in 1990. Van 2001 tot 2004 was hij voorzitter van het Europees Netwerk Armoedebestrijding (EAPN – European Anti-Poverty Network). Hij werd opnieuw verkozen tot voorzitter van deze organisatie, voor de periode 2006-2009.

In voorstel 9 verklaart de Regering dat zij erop zal toezien dat de deelnemingsvoorwaarden voor verenigingen waar armen het woord nemen vervuld worden om het Europees jaar van armoedebestrijding in 2010 voor te bereiden. Waarom is die deelname noodzakelijk?

Ludo Horemans: “In het kader van het Nationaal Actieplan Sociale Insluiting 2003-2005 werden de voorwaarden opgenomen die vervuld moeten zijn voor een reële deelname aan de politiek van personen die in armoede leven. Dit gebeurde op basis van een onderzoek dat kort daarvoor was uitgevoerd bij de verenigingen. De uitdagingen van het dagelijkse leven het hoofd bieden, slorpt alle tijd en energie van die personen op. Men moet hen dan ook steunen zodat zij in staat zijn om deel te nemen aan de gesprekken over hetgeen zij doormaken en de maatregelen die getroffen moeten worden op politiek niveau. Veel maatregelen worden getroffen met de beste bedoelingen, om het leven van mensen in armoede te verbeteren.

Toch slagen zij daar niet altijd in of maken zij integendeel hun leefomstandigheden nog slechter. Men ziet tegenwoordig in dat personen die in armoede leven een eigen expertise hebben over hun situatie. Men het woord geven laat toe maatregelen te treffen die inspelen op hun noden. Hoewel de uiteindelijke beslissing bij de overheid ligt, moeten de voorbereiding en de argumenten die aan de basis liggen van een beleid, afkomstig zijn van die groepen die er de gevolgen van ondervinden. De betrokken personen moeten gehoord worden om nadelige effecten te voorkomen. Dat is nu des te belangrijker omdat armoede in het middelpunt van de belangstelling zal staan in 2010, dat uitgeroepen werd tot “Europees jaar van de strijd tegen armoede”. In dit kader zullen zeker beslissingen aangekondigd worden, zowel op Europees als op Belgisch vlak.”

Waarom de verenigingen laten deelnemen?

L. H.: “Het zijn de verenigingen die ervoor gezorgd hebben dat personen die in armoede leven het woord kunnen nemen. Mensen in armoede dienen zich niet spontaan aan om hun wensen of hun levenservaring te bespreken. Maar zij nemen wel het woord via verenigingen. En die verenigingen hebben zich in een netwerk verzameld om samen sterker te staan.”

Welke plaats nemen die netwerken in?

L. H.: “De verenigingen zijn sleutelorganisaties die de dialoog met personen die in armoede leven onderhouden en hen steunen, maar alleen zijn zij niet in staat om de politiek te beïnvloeden. Dat leidde tot de oprichting van regionale netwerken en een nationaal netwerk voor armoedebestrijding. Wij stelden voor – en dat werd vastgelegd in het Federaal Plan – dat het Belgisch netwerk gedurende drie jaar een bijkomende steun zou ontvangen om de voorbereiding, invoering en opvolging van de beslissingen te kunnen organiseren. Twee personen (een Nederlandstalige en een Franstalige) zullen de verenigingen bezoeken om zoveel mogelijk feedback over de leefomstandigheden van de personen die in armoede leven, te verzamelen. Het samenbrengen van die getuigenissen en meningen afkomstig van het terrein moet toelaten om de best geschikte modaliteiten en maatregelen te ontwikkelen die een reële verbetering brengen in de situatie van de personen die in armoede leven. Dit proces betekent een investering en geen kost: als men maatregelen treft die het leven van personen die in armoede leven niet verbeteren, loopt men het gevaar dat men geld weggooit. De tijd nemen om naar de mensen te luisteren maakt deel uit van een goed bestuurlijk beleid.”

Zullen de regeringen rekening houden met de mening van personen die in armoede leven, zoals die verwoord wordt door de verenigingen en hun netwerken?

L. H.: “Wij vragen geen blanco cheque van de politici maar als zij de voorstellen die op tafel gelegd worden niet aanvaarden vragen wij hen wel waarom dat zo is. Dat is belangrijk want als de personen die in armoede leven vaststellen dat men hun mening niet ernstig neemt, vrees ik dat ze zullen afglijden naar een resoluut apolitieke houding.”

3. Een actieplan armoedebestrijding om aan iedereen de toegang tot de grondrechten te waarborgen

De doelstelling armoedebestrijding die de regering zichzelf heeft vooropgesteld, moet worden opgevat als een dynamisch proces dat alle ingezette middelen omvat om aan iedereen de toegang tot de grondrechten te waarborgen.

Het is immers niet alleen de bedoeling een minimum aantal rechten toe te kennen aan de uitgesloten personen, maar wel iedereen toegang te bieden tot alle rechten.

Dit beleid bestaat erin binnen de samenleving een solidariteit die gericht is op de sociale emancipatie van iedereen, te

behouden en te versterken, door specifieke maatregelen uit te voeren om de meest kwetsbare personen te helpen.

Aan iedereen de toegang tot de grondrechten waarborgen, betekent gelijke rechten voor iedereen waarborgen in alle domeinen van het dagelijkse leven (inkomen, gezondheid, werkgelegenheid, huisvesting, opleiding, enz.).

Om deze doelstelling te bereiken, is het plan armoedebestrijding opgebouwd rond 6 doelstellingen die worden geconcretiseerd in 59 voorstellen.

DOELSTELLING 1

EEN INKOMEN DAT HET MOGELIJK MAAKT PROJECTEN TE VERWEZELIJKEN

Het tweejaarlijks verslag van december 2007 van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting vraagt uitdrukkelijk de koopkracht te verhogen. Er wordt verduidelijkt dat de reële koopkracht van de personen met een laag inkomen of van de uitkeringsgerechtigden, maar in toenemende mate ook die van de personen met een gemiddeld inkomen, blijft dalen.

Volgens de FOD Economie⁷ besteden gezinnen onder de armoedegrens bijna de helft van hun budget aan “basisbehoefte”: voeding, huur, verwarming, verlichting en water (samen 48,4%), terwijl gezinnen boven de armoedegrens iets meer dan een derde van hun budget (36,1%) hieraan besteden.

Uit de enquête van het OIVO (Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties) van april 2008 over de consumptie van de gezinnen met een bescheiden inkomen blijkt dat één op twee ondervraagden vindt dat hij niet genoeg geld heeft om te leven en dat twee op drie ernstig bezorgd zijn over hun pensioen. De regering heeft haar intentie bevestigd om dit indexeringsmechanisme te behouden. Dit mechanisme voor lonen en sociale uitkeringen vormt een fundamenteel beschermingsnet en op die manier een armoedebeschermingsfactor tegen de stijgende levenskosten. Zonder dit essentiële beschermingsmechanisme zou de armoederealiteit in België ongetwijfeld nog veel groter zijn.

Bovendien is er, sinds de wet van december 2005, aangevuld door de programmawet

van 2006, voortaan een mechanisme van welvaartsvastheid van de sociale uitkeringen van toepassing, het gaat om een tweejaarlijkse enveloppe die door de sociale partners wordt ingevuld. Alle vervangingsinkomens van de sociale zekerheid (pensioenen, invaliditeit, werkloosheid...), integratieuitkeringen (leefloon, maatschappelijke hulp) en uitkeringen voor personen met een handicap worden beoogd door dit mechanisme dat structurele verhogingen van de uitkeringen, bovenop de index, mogelijk maakt, in functie van de evolutie van de levenskosten. Het Regeerakkoord voorziet er eveneens in dit mechanisme van welvaartsvastheid uit te breiden naar de kinderbijslag.

Deze inspanningen ter ondersteuning van de koopkracht van de burgers

moeten worden voortgezet om deze doelstelling te bereiken, in het bijzonder voor de laagste en gemiddelde inkomens.

1.1. Prioriteit: de ondersteuning van de koopkracht voor personen die in armoede leven

In het kader van de armoedebestrijding past de doelstelling van **ondersteuning van de koopkracht van de personen die in een armoedesituatie leven**, volgens de regering in de socio-economische prioriteiten die ze uitwerkt, die het voorwerp uitmaken van besprekingen ter voorbereiding van de verklaring van 15 juli 2008 en

⁷ FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2007/ Wie is er arm in België?).

die deel zullen uitmaken van beslissingen voor het geheel van de legislatuur.

Deze socio-economische beslissingen, die hun grondslag in het Regeerakkoord vinden, moeten onvermijdelijk passen binnen de beschikbare budgettaire marges of binnen de budgetten die jaar na jaar door de Regering worden vrijgemaakt.

In dit kader, tonen de beslissingen die al werden voorgesteld door de Regering op 23 mei 2008 over de socio-economische prioriteiten de engagementen ter zake ter ondersteuning van de koopkracht van de burgers en van de zwaksten en de lage en middeninkomens.

Daarom werkt de regering in dit kader momenteel aan volgende maatregelen:

1. De koopkracht verhogen via een **verhoging van de laagste sociale uitkeringen**.
2. **De minimumpensioenen verhogen**, zowel voor de werknemers als voor de zelfstandigen, en de IGO verhogen, en het zelfstandigenstelsel meer op het stelsel van bezoldigde werknemers af te stemmen.
3. **De koopkracht van de gezinnen ondersteunen** via de **kinderbijslag** en meer bepaald de invoering van een **dertiende maand kinderbijslag** in het kader van de omzetting van de leeftijdstoelag, een bijzondere inspanning inzake **kinderbijslag voor de risicogroepen binnen de gezinnen met een kind met een handicap**.

4. Maatregelen nemen om **de minimumlonen te verhogen**, op basis van de voorstellen van de sociale partners in het kader van het IPA, en om een betere toegang tot de werkgelegenheid mogelijk te maken voor de personen met een handicap en voor de personen van vreemde afkomst.

5. **De koopkracht versterken dankzij de fiscaliteit** en in het bijzonder voor de lage en gemiddelde inkomens door **de verhoging van het belastingvrije minimum**.

6. Het verder uitbouwen van een sterk werkgelegenheidsbeleid zeker voor de zwakste groepen vermits arbeid nog altijd de beste bescherming is tegen armoede.

Het is belangrijk op te merken dat deze beslissingen evolueren: elk jaar zal een inspanning worden geleverd voor de uitvoering ervan in kader van de budgettaire beslissingen en elk kwartaal zal een evaluatie van de monitoring van de uitvoering van dit plan worden uitgevoerd en aan de ministerraad worden voorgelegd.

De maatregelen die in dit plan worden voorgesteld liggen dus niet vast, ze moeten evolueren, zowel om rekening te houden met de noden van de personen die in een armoedesituatie leven, als met de mogelijkheid om hen jaar na jaar budgettaire antwoorden te geven.

Daarbovenop worden door de Regering nog andere maatregelen voorgesteld die direct of indirect de koopkracht van mensen die in armoede leven, versterken.

Eerste Europese maatregel voor actieve insluiting van personen die geen toegang hebben tot de arbeidsmarkt

Op 3 oktober 2008 gaf de Europese Commissie een nieuw impuls aan de Europese strategie voor de actieve insluiting van personen die geen toegang hebben tot de arbeidsmarkt. De Aanbeveling¹ van de Commissie, die half december aangenomen werd door de Ministerraad belast met Werkgelegenheid en Sociale Zaken, is de eerste wetgevende maatregel die de strijd aanbindt tegen uitsluiting, en dit op basis van artikel 13 van het Verdrag betreffende de Europese Unie.

De Commissie beveelt de Lidstaten aan een globale en geïntegreerde strategie te ontwikkelen en uit te voeren met het oog op de actieve insluiting van personen die van de arbeidsmarkt uitgesloten zijn, en dit via een minimuminkomenbeleid, een arbeidsmarkt die de insluiting bevordert en de toegang tot kwaliteitsvolle diensten.

De sociale agenda voor de periode 2005-2010 bevestigt dat de Commissie een gemeenschapsinitiatief zal lanceren betreffende de minimuminkomens en de insertie van personen die van de arbeidsmarkt uitgesloten zijn. Dit initiatief kreeg op 3 oktober 2008 gestalte in de vorm van een Aanbeveling.

In de mededeling² die deze Aanbeveling begeleidt, legt de Commissie de context en de motieven die aan de basis van deze wetgevende maatregel liggen uit. Zij noteert dat voor personen die in staat zijn om te werken het vinden van een job het zekerste middel is om de armoede te overstijgen. Zij erkent evenwel dat de moeilijkheden die sommigen ondervinden om dat te bereiken weinig schijnen te verminderen ondanks de economische groei en de toenemende werkgelegenheid. 16% van de bevolking van de EU wordt geconfronteerd met het armoederisico en één persoon op vijf leeft in een woning van ondermaatse kwaliteit. Het percentage kinderen dat blootgesteld wordt aan armoede loopt op tot 19% en het percentage jongeren dat voortijdig de school verlaat bedraagt ongeveer 15%. De realiteit van de armoede en de sociale uitsluiting is volgens de Commissie nog ingewikkelder geworden. Zij wordt gekarakteriseerd door meervoudige handicaps en het gebrek aan middelen, iets wat nog geaccentueerd wordt door verschillende risicofactoren zoals het gebrek aan basisresources, familiale problemen en een wankele gezondheid.

Een gepast inkomensupplement

Volgens de Commissie heeft het minimuminkomenbeleid ongetwijfeld een positief effect gehad op de afname van de armoede. De cijfers tonen aan dat de sociale maatregelen in het algemeen een duidelijke invloed hebben op het terugdrijven van de armoede, vermits het gemiddelde risico, vóór de invoering van de sociale maatregelen, opliep tot 26% en na de maatregelen terugviel tot 16%.

¹ JO L 307 van 18.11.2008, p. 11.

² COM/2008/0639 Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Europese economische en sociale Comité en het Comité van de regio's, betreffende een aanbeveling van de Commissie met betrekking tot de actieve insluiting van personen die uitgesloten zijn van de arbeidsmarkt.

De arbeidsmarkten die de insluiting en de toegang tot kwaliteitsvolle diensten bevorderen

De Commissie raadt aan de armoedebestrijding op te nemen in een ruimere strategie die de begunstigden niet alleen toegang geeft tot opleidingen, maar ook begeleiding bij het zoeken naar werk (meer gepersonaliseerde toegangswegen...) en sociale begeleidingsmaatregelen voorziet (kinderopvang, behoorlijke woning, stabiliteit en autonomie, toegang tot gezondheidszorgen...) zodat een gunstige context gecreëerd wordt.

Een geïntegreerde aanpak

De actieve insluitingspolitiek moet bovendien beantwoorden aan de volgende criteria :

1. Bijdragen tot het respect van de fundamentele rechten.
2. De gelijkheid tussen man en vrouw en gelijke kansen bevorderen.
3. Inspelen op de complexiteit van de meervoudige handicaps en de specifieke situatie en noden van de verschillende kwetsbare groepen.
4. De territoriale cohesie verhogen, rekening houdend met de lokale en regionale omstandigheden.
5. Zich inschrijven in de logica van een sociale politiek en tewerkstelling gebaseerd op de levenscyclus, zodat men de solidariteit tussen de generaties kan bevorderen en het doorspelen van de armoede van de ene generatie op de andere verhelpt.

De coördinatie verbeteren

Opdat deze geïntegreerde aanpak efficiënt zou zijn, pleit de Commissie voor een verbetering van de coördinatie tussen de agentschappen en de openbare diensten. De lokale, regionale, nationale en communautaire overheden – die elk een eigen rol, competenties en specifieke prioriteiten hebben - moeten eveneens nauwer samenwerken. Andere actoren, waaronder diegenen die getroffen worden door armoede en sociale uitsluiting, de sociale partners, de NGO en de dienstenbedrijven, moeten actief samenwerken aan het opstellen, toepassen en evalueren van de strategieën.

ACTIE 1.1: De toekenning van het onderhoudsgeld optimaliseren

Heel wat eenoudergezinnen geraken in financiële problemen omwille van niet-betaald onderhoudsgeld door de ex-partner. Ook al bestaat er meestal een gerechtelijke uitspraak, die het onderhoudsgeld dat voor de kinderen moet worden betaald wettelijk vastlegt, toch wordt dit in veel gevallen niet betaald.

Om hieraan tegemoet te komen, werd op 21/02/2003 de Dienst voor Alimentatie-

vorderingen (DAVO) opgericht. Deze dienst vordert het achterstallige onderhoudsgeld bij de ex-partner en kan ook voorschotten uitbetalen aan alleenstaande ouders met een laag inkomen. Eind 2007 trad de DAVO op voor 25.206 kinderen.

De dienst is echter nog altijd te weinig bekend en de administratieve procedure kan worden vereenvoudigd zodat meer mensen een beroep kunnen doen op het voorschotensysteem.

Bij de verdere bekendmaking van de DAVO moet extra aandacht gaan naar het

promoten van de dienst bij sociaal zwakkeren (bv. promotie via huis-aan-huisbladen en spots op de regionale TV; infofolders bij dokters, bij sociale diensten allerhande en vrederechters, enz. De website moet veel eenvoudiger en aantrekkelijker worden gemaakt en het groene nummer moet beter worden verspreid.

De administratieve procedure dient eveneens te worden vereenvoudigd. Zo moet de DAVO absoluut de gegevens van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid elektronisch kunnen raadplegen met betrekking tot de situatie van de onderhoudsplichtige, zodat ze onmiddellijk kunnen beschikken over de gegevens van de huidige werkgever, de uitbetalingsinstellingen, de bedragen van de inkomsten, enz. Ook de uitvoerbare titel die DAVO nodig heeft, moet door de administratie zelf kunnen opgevraagd, zodat de onderhoudsgerechtigde hier niet zelf voor moet zorgen.

VOORSTEL 12

De minister van Financiën, in samenwerking met de staatssecretaris voor Gezinsbeleid zullen er, wat de DAVO betreft, op toezien:

- Een extra campagne te voeren bij het kansarme publiek.
- Een administratieve vereenvoudiging door te voeren (in overleg met de minister van vereenvoudiging).
- De huidige voorwaarden versoepelen en het bedrag van de tegemoetkoming optrekken.

ACTIE 1.2: Een objectieve berekening van het onderhoudsgeld waarborgen

Volgens artikel 203, §1, van het Burgerlijk Wetboek dienen ouders “naar evenredigheid van hun middelen te zorgen voor de huisvesting, het levensonderhoud, het toezicht, de opvoeding en de opleiding van hun kinderen”. De bepaling van het onderhoudsgeld voor kinderen gebeurt echter vaak op een subjectieve manier, wat tot heel

wat discussiepunten onder de ouders leidt na de scheiding.

Om het bedrag van het onderhoudsgeld te ramen, hanteren de rechters in de verschillende gewesten van ons land verschillende methodes (de methode-Renard in Wallonië, de onderhoudsgeldcalculator in Vlaanderen). Deze berekeningobjectivering-methodes kunnen nog worden verbeterd en beter op elkaar worden afgestemd. In januari 2007 verscheen de studie *Les contributions alimentaires pour les enfants* van de *École de gestion de l'Université de Liège*, met een evaluatie van de methode-Renard. Op basis van de resultaten van deze studie is het mogelijk om tot een meer verfijnd instrument te komen om een objectievere berekening van het onderhoudsgeld te maken. Dit zal de rechtszekerheid van de gescheiden ouders verhogen en dus ook tot minder achterstallige betalingen leiden.

VOORSTEL 13

De minister van Justitie en de staatssecretaris voor Gezinsbeleid zullen zich ertoe verbinden een methode voor een objectieve berekening van het onderhoudsgeld voor kinderen op punt te stellen.

De minister en de staatssecretaris zullen een nota ter zake aan de ministerraad voorleggen.

ACTIE 1.3: Een fiscaliteit om de koopkracht te ondersteunen

Het is belangrijk dat, in het kader van een rechtvaardige fiscaliteit, tegenover elke belastingaftrek eveneens kan worden voorzien in een belastingkrediet voor de gezinnen die niet of zeer laag worden belast. Zonder deze voorziening leidt dat soms tot schrijnende ongelijkheden.

Op het vlak van energie bijvoorbeeld wordt voorzien in grote belastingaftrekposten voor energiebesparende maatregelen. Het zijn precies de armste gezinnen die in de slechtst geïsoleerde en slechtst uitgeruste

huizen wonen. Toch kunnen ze van deze belastingaftrekposten niet genieten, omdat hun inkomen te laag is! Een belastingkrediet is hier absoluut noodzakelijk, zoals destijds gebeurde met de invoering van het pakket “internet voor iedereen”.

Hetzelfde principe geldt voor de kinderopvang of de opvang van naaste familieleden ouder dan 65 jaar.

VOORSTEL 14

De minister van Financiën zal, tegen eind 2008, naast de bestaande belastingaftrekposten, een evenwaardig systeem ontwikkelen voor de meest kansarme gezinnen die geen belastingen betalen.

Meer bepaald via een systeem van belastingkredieten voor:

- Energiebesparende maatregelen.
- Opvang van naaste familieleden ouder dan 65 jaar.
- Kosten voor kinderopvang.

Deze maatregelen zullen genomen worden met respect voor en in coherentie met bevoegdheden van de gefedereerde entiteiten, en in het kader van de beschikbare budgettaire middelen.

In afwachting van een verder doorgedreven systeem van belastingkredieten dient meer bekendheid te worden gegeven aan bepaalde fiscale maatregelen die bij uitstek van toepassing zijn op kansarmen, zoals de mogelijkheid om opvangkosten af te trekken in geval van plaatsing van kinderen. Indien een kind in een instelling wordt geplaatst, krijgen de ouders slechts één derde van de kinderbijslag. De overige twee derde van de kinderbijslag wordt rechtstreeks aan de instelling toegekend om de kosten die verband houden met de opvang van het kind, te dekken. Vroeger lieten de fiscale regels niet toe dat deze twee derden door de ouders in hun belastingaangifte werden

afgetrokken als kosten voor kinderopvang. Met een omzendbrief van 20/9/07 laat de belastingsadministratie weten dat ze deze aftrek voortaan aanvaardt, en dit zelfs met terugwerkende kracht.

Het gaat om een goede maatregel, maar deze moet beter bekend worden gemaakt aan de ouders van geplaatste kinderen.

VOORSTEL 15

De regering zal maatregelen nemen om de mogelijkheid van de belastingaftrek bij plaatsing van kinderen beter bekend te maken bij de betrokken personen en/of organen, en dit in overleg met de gemeenschappen.

ACTIE 1.4: Een ambitieuzere strijd tegen overmatige schuldenlast

Er zijn vandaag de dag 490.908 achterstallige kredietcontracten (338.933 personen met tenminste één achterstallig contract) en er werden ongeveer 65.000 verzoeken tot collectieve schuldenregeling ingediend bij de rechtbanken⁸. Bovendien geven deze cijfers enkel een overzicht van het probleem:

- De andere schulden (achterstallige huur, energie, ziekenhuisfacturen) zijn niet in de lijst opgenomen.
- Niet alle personen met overmatige schuldenlast zitten in een bemiddelingsprocedure en komen evenmin in de cijfers voor.

In een werk van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting⁹ werd opgemerkt dat in gezinnen die in armoede leven, drie types schulden regelmatig terugkwamen: vertraging in de betaling van gas- en elektriciteitsfacturen, kosten die verband houden met gezondheidszorg (in het bijzonder ziekenhuiskosten) en schoolkosten.

⁸ Cijfers van de Nationale Bank van België, 2007.

⁹ Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, Een andere benadering van armoede-indicatoren: onderzoek – actie – vorming, Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, maart 2004, p.65.

Wat dit betreft, en in het kader van de socio-economische prioriteiten die door de regering worden bepaald, *dient de strijd tegen het fenomeen van de overmatige schuldenlast te worden voortgezet door een globale benadering, zowel ten aanzien van de kredietnemers als ten aanzien van de kredietgevers, door er meer bepaald op toe te zien de preventie-instrumenten te versterken en een voldoende structurele financiering van het Fonds ter Bestrijding van de Overmatige Schuldenlast te waarborgen door middel van de uitbreiding van de financieringsmogelijkheden.*

Daarom werkt de regering in dit kader momenteel aan volgende maatregelen:

- Het onderzoek van de wet van 1991 op het consumentenkrediet, meer bepaald met betrekking tot de reclame en de kredietopeningen.
- Het onderzoek van de wet op de collectieve schuldenregeling, in de zin van een betere communicatie van de schuldbemiddelaar naar de schuldenaar die in schuldbemiddeling zit toe.
- Het onderzoek van de inningspraktijken van sommige gerechtsdeurwaarders.

Bovendien worden zelfstandigen die zich in een faillissementssituatie bevinden, eveneens rechtstreeks geconfronteerd met het probleem van de schuldenlast.

Momenteel kan een zelfstandige één enkele keer in zijn loopbaan een sociale faillissementsverzekering genieten.

Het betreft zelfstandigen die failliet werden verklaard; zelfstandigen die niet in staat zijn om hun schulden te vereffenen door kennelijk onvermogen en voor wie een collectieve schuldenregeling geldt; zaakvoerders, bestuurders en werkende vennoten van

een handelsvennootschap die failliet werd verklaard; niet-handelaren die hun schulden niet kunnen betalen.

Deze verzekering omvat:

- Het behoud van de rechten op kinderbijslag en geneeskundige verzorging gedurende maximaal 4 kwartalen, zonder betaling van bijdragen in de loop van dat jaar.
- Een maandelijkse uitkering (847 € voor een alleenstaande en 1.125 € voor een gezin¹⁰) gedurende maximum twaalf maanden.

VOORSTEL 16

De minister van Zelfstandigen zal zorgen voor betere informatie over de maandelijkse vergoeding die bij faillissement aan zelfstandigen wordt toegekend.

De verslaving aan kansspelen vormt een grote bedreiging voor een kansarm publiek. De federale Kansspelcommissie is vragende partij om initiatieven te nemen op het vlak van bescherming van de spelers, onder andere door informatiemateriaal te maken (een film enz. bestemd voor de scholen), door een groen nummer te openen en door een studie te bestellen over het verband tussen gokken en overkreditering (overmatige schuldenlast).

VOORSTEL 17

De regering geeft de minister van Justitie de opdracht met de Kansspelcommissie te onderhandelen om met eigen middelen een preventiecampagne rond verslaving aan kansspelen uit te werken.

¹⁰ Vergoedingen op 01/07/2008.

Onderzoeksproject KHK: Wat heeft een gezin nodig om rond te komen?

Dit is de centrale vraag van een driejarig onderzoeksproject van Katholieke Hogeschool Kempen (KHK). Het departement Sociaal Werk en het departement Handelswetenschappen en bedrijfskunde werkten de voorbije jaren aan de zogenaamde “KHK-norm”. Een norm die moet toelaten uitspraken te doen over de hoeveelheid financiële middelen die mensen nodig hebben om minimaal te participeren aan onze samenleving. Bérénice Storms, Coördinator Studiecentrum voor Lokaal Sociaal en Lokaal Economisch Beleid, licht het onderzoek toe.

Wat is het doel van uw onderzoek?

Bérénice Storms: “De centrale doelstelling is het ontwikkelen van wetenschappelijk onderbouwde richtnormen die aangeven hoeveel financiële middelen iemand nodig heeft om minimaal te kunnen participeren aan onze samenleving. Nu baseren OCMW’s en andere organisaties zich op verouderde maatstaven of op minimumuitkeringen van de sociale zekerheid waarvan niet is aangetoond dat ze volstaan om minimaal te kunnen participeren aan onze maatschappij.”

Hoe zijn jullie daarbij te werk gegaan?

B. S.: “Steunend op ervaringen van buitenlandse onderzoekers zijn we op zoek gegaan naar universele menselijke behoeften die moeten vervuld zijn om minimaal te participeren aan de samenleving. Dit zijn fysieke gezondheid en autonoom handelen. Deze twee basisbehoeften hebben we vervolgens vertaald in een tiental intermediaire behoeften zoals voeding, huisvesting, kleding, persoonlijke relaties. Deze hebben we verder vertaald in producten en diensten nodig om deze behoeften te bevredigen. Drie criteria waren richtinggevend bij het bepalen van de aard, hoeveelheid en de prijs van deze goederen en diensten: ze moeten een gezonde leefstijl mogelijk maken, autonome keuzes toelaten en aanvaard worden door hen die ervan moeten leven. Voor de invulling van de minimumbudgetten hebben we een beroep gedaan op experts en ervaringsdeskundigen. Omdat niet elk gezin dezelfde behoeften heeft, hebben we minimumbudgetten samengesteld voor 16 referentiegezinnen. In deze gezinnen zijn alle volwassenen jonger dan 65 jaar. Voor de andere gezinskenmerken maken we een onderscheid naargelang het aantal volwassenen en kinderen in het gezin, het geslacht van de gezinsleden en de leeftijd van de kinderen.”

Blijkt uit het onderzoek dat de huidige leeflonen voldoende hoog zijn om te kunnen participeren aan de samenleving?

B. S.: “Uit de voorlopige resultaten blijkt dat onze minimumbudgetten iets boven de Europese armoedelijn uitkomen, en 25% voor alleenstaanden tot 55% voor een koppel met twee oudere kinderen boven de bedragen van het leefloon. Half mei 2009 maken we de volledige resultaten bekend.”

DOELSTELLING 2

HET RECHT OP GEZONDHEID WAARBORGEN

Het gezondheidszorgsysteem in België is een van de pijlers van de federale solidariteit. Het maakt het mogelijk aan de grote meerderheid van de bevolking de toegang tot talrijke kwaliteitsvolle gezondheidsdiensten te waarborgen. De brede dekking ervan¹¹, het professionalisme van zijn actoren en de door de Staat gesteunde ontwikkeling ervan maken er een van de meest performante gezondheidsystemen ter wereld van.

In het kader van de armoedebestrijding op het vlak van gezondheidszorg zal de regering maatregelen moeten nemen die het mogelijk maken de impact van de socio-economische gradiënt te beperken. Verschillende enquêtes, waaronder de enquête die in 2004 in België werd gehouden door het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid¹², tonen immers duidelijk aan dat er een verband bestaat tussen het niveau van het economische vermogen¹³ en de gezondheidstoestand. Voor alle duidelijkheid: hoe armer een persoon is of hoe meer een persoon in een situatie van sociale uitsluiting leeft, hoe slechter zijn gezondheidstoestand is.

Het is duidelijk aangetoond dat personen met een laag inkomen vaker aan chronische

ziekten¹⁴ en mentale stoornissen lijden. Arme gezinnen besteden gemiddeld 14% van hun inkomen aan gezondheidszorg, tegenover 3% voor de meest vermogende. Erger nog, door hun financiële onzekerheid moeten ook meer van deze gezinnen het gebruik van sommige gezondheidsdiensten uitstellen. 19% van de gezinnen met een laag inkomen (minder dan 750 €) hebben hun geneeskundige verzorging uitgesteld, tegenover 7% van de gezinnen met een inkomen van 2.500 € of meer.

Deze verschillende vaststellingen benadrukken dat de toegang tot de gezondheidszorg ongelijk verdeeld blijft onder de bevolking en versterkt de noodzaak om maatregelen te nemen die specifiek gericht zijn op de gezinnen met een laag inkomen die in een situatie van sociale uitsluiting leven.

ACTIE 2.1: Het recht op verzorging waarborgen

Het recht op gezondheidsbescherming en op sociale zekerheid is ingeschreven in de Grondwet. Toch gebeurt het dat sommige

¹¹ Volgens de in 2004 gehouden WIV-enquête beschikt 95% van de Belgische bevolking over een vaste huisarts en heeft 79% van de bevolking in de loop van de voorbije 12 maanden ten minste één keer een huisarts geraadpleegd.

¹² Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid: WIV-verslagen nr. 2006-034.

¹³ In de WIV-enquête is het niveau van het economische vermogen gebaseerd op het opleidingsniveau van de gezinsleden. Hoe hoger het opleidingsniveau, hoe meer het gezin als vermogend wordt beschouwd.

¹⁴ Uitgezonderd allergieën, die vaker voorkomen bij vermogende gezinnen.

personen de dekking van de verplichte ziekteverzekering niet of niet meer kunnen genieten.

VOORSTEL 18

De minister van Gezondheidszorg zal er, in naleving van de wet van 7 augustus 1987, op toezien te strijden tegen de weigering om patiënten die geen voorschot kunnen betalen, in het ziekenhuis op te nemen.

De uitbreiding van het gebruik van de medische kaart in de OCMW's en het gebruik ervan op het niveau van de ziekenhuizen zal de uitsluitingen tot ziekenhuisopname moeten beperken. In tweede instantie zal de minister de mogelijkheid dat de ziekenhuizen zich kunnen baseren op het voorkeursstatuut van de patiënten (OMNIO, MAF) of het inkomensniveau om de ten laste neming van het voorschot door het ziekenfonds van de patiënt automatisch te maken, bestuderen.

ACTIE 2.2: De verbetering van de financiële toegankelijkheid tot de gezondheidszorg voortzetten

Te veel gezinnen met een laag inkomen ondervinden steeds meer problemen om hun geneeskundige verzorging te bekostigen. Samen met de aantasting van hun koopkracht verplicht het voortdurend stijgende aandeel van de gezondheidsuitgaven in hun budget hen er steeds vaker toe geneeskundige verzorging die ze nodig hebben, uit te stellen, of zelfs ervan af te zien.

Om deze tendens te keren, heeft de minister van Volksgezondheid zich ertoe verbonden het beleid van kostenverlaging voor geneeskundige verzorging voort te zetten, door het voorschrijven van minder dure en generische geneesmiddelen, evenals de vermindering van het remgeld op sommige courante geneesmiddelen, verpleegzorgen, kinesitherapie en implantaten, te ondersteunen.

De uitbreiding van het gamma terugbetaalbare gezondheidszorgen, in het bijzonder voor tandverzorging, verzorging van chronische ziekten, opsporingsprestaties, mentale gezondheidszorgen, vervoer van zieke personen en vernieuwende behandelingen die hun doeltreffendheid hebben bewezen, zal eveneens worden voortgezet.

VOORSTEL 19

De minister van Volksgezondheid, ondersteund door de minister van Vereenvoudiging, zal het gebruik van het derdebetalersysteem door zorgverleners verbeteren door de administratieve procedure te vereenvoudigen en de uitbetaling van de zorgverlener te versnellen.

VOORSTEL 20

Tegen 2010 zal de minister van Volksgezondheid de rechtstreekse facturering van de remgelden op de verplichte ziekteverzekering, voor de patiënten die van de MAF (maximumfactuur) genieten en die hun uitgavenplafond hebben bereikt, organiseren.

VOORSTEL 21

De minister van Volksgezondheid engageert zich om het totale aandeel van de patiënten niet verder te laten toenemen en waar nodig gericht terug te dringen o.m. inzake ziekenhuisfacturen.

ACTIE 2.3: De toegang tot de gezondheidszorg eenvoudiger en transparanter maken

De informatie en het gebruik van de bestaande voorzieningen die het mogelijk maken een betere ten laste neming van de kosten voor geneeskundige verzorging en noodhulp te genieten, worden niet genoeg gedeeld door de gebruikers, specifiek

binnen de bevolkingsgroepen die in bestaansonzekerheid leven. De administratieve procedures dienen eveneens beter te worden gesystematiseerd en vereenvoudigd.

VOORSTEL 22

De minister van Gezondheidszorg zal de informatie over het bestaande OMNIO-voorkeursterugbetalingssysteem verbeteren door een actieve promotie van deze voorzieningen en van de werking ervan bij de potentiële begunstigden.

VOORSTEL 23

De minister van Volksgezondheid zal, met steun van de minister voor Vereenvoudiging, de toegang tot het OMNIO-statuuat vereenvoudigen en onderzoeken of en in welke mate de automatisering effectief kan gerealiseerd worden.

VOORSTEL 24

De ministers van Volksgezondheid en Maatschappelijke Integratie zullen het gebruik van de beschikbare gezondheidskaart bij sommige OCMW's aanmoedigen.

VOORSTEL 25

Om de praktijk ervan meer bekend te maken, zal de minister van Volksgezondheid de zorgverleners de mogelijkheid bieden makkelijker te communiceren over hun sociale praktijken (toepassing van het derdebetalersysteem, conventionering...), opheffen.

ACTIE 2.4: De nabijheid van de eerstelijns diensten en de band tussen beroepsbeoefenaar en patiënt versterken

De gezinnen die in bestaansonzekerheid leven of uitgesloten worden, durven soms niet zelf naar een medische structuur te gaan en verkiezen vaker dat de huisarts naar hen toe komt. De communicatie tussen de beroepsbeoefenaar en de patiënt kan zeker nog worden verbeterd.

VOORSTEL 26

In het kader van de planning van het medische aanbod, zal de regering de uitoefening van de algemene geneeskunde en van de multidisciplinaire eerstelijns groepspraktijken in de socio-economisch meest kansarme en landelijke buurten verder aanmoedigen door de vestiging ervan te laten gepaard gaan met financiële incentives.

VOORSTEL 27

De minister van Volksgezondheid zal pilootprojecten van "ervaringsdeskundigen" in de ziekenhuizen opstarten om de personen die in armoede leven beter te begrijpen en makkelijker toegang te geven tot de bestaande diensten, en dit in het kader van de middelen toegewezen aan de ziekenhuizen.

VOORSTEL 28

Om de psychiatrisering van de sociale problemen te vermijden, zal de minister van Volksgezondheid de nauwere samenwerkingsverbanden tussen de eerstelijns diensten voor maatschappelijke integratie en de mentale gezondheidsdiensten ondersteunen, en dit in de loop van 2009.

ACTIE 2.5: De goede gezondheidspraktijken versterken

De personen met een laag inkomen, die sociaal en economisch in bestaansonzekerheid leven, zijn kwetsbaarder voor ziekterisico's door het feit dat weinig van hen een fysieke activiteit beoefenen, dat het tabaksgebruik er frequenter is (31%) dan in de vermogende bevolkingscategorieën (23%) en dat overgewicht er vaker voorkomt, vooral bij de jongeren.

VOORSTEL 29

De minister van Volksgezondheid zal een gezonde en evenwichtige voeding verder promoten door de taken van het NVGP¹⁵ voort te zetten en door bijzondere aandacht te besteden aan de socio-economisch kansarme personen.

FOCUS

De armoede in Wallonië zo goed mogelijk bestrijden

In 2005 lanceerde het Waalse netwerk armoedebestrijding – dat de krachten bundelt van verschillende terreinorganisaties die actief zijn op het vlak van armoedebestrijding – een werkgroep om de beste strategie te bepalen om de armoede in Wallonië aan te pakken. Christine Mahy, voorzitter van dit netwerk en lid van het Belgische netwerk armoedebestrijding, licht de belangrijkste elementen van die zoektocht en maatregelen toe.

Hoe ging men tewerk om de beste strategie te bepalen?

Christine Mahy: “De werkgroep identificeerde eerst en vooral drie hoofdthema's die de levenskwaliteit bepalen: werkgelegenheid, gezondheid en huisvesting. Armoede heeft namelijk vele oorzaken. Het netwerk besloot zich toe te leggen op de elementen die de toegang en de uitoefening van de rechten op dit vlak gemakkelijk of moeilijk maken. Wij willen uitgaan van de dagelijkse realiteit en ons continu laten inspireren door de actieve deelname van personen die in armoede leven, en dat via de verenigingen die deel uitmaken van het netwerk. Daartoe werden talrijke ontmoetingen georganiseerd met personen die in armoede leven, sociale assistenten, de verantwoordelijken van de verenigingen en parlementsleden, ministers en de administratie. Personen die in armoede leven konden dankzij een methode die de actieve deelname vergemakkelijkt, zeggen hoe het komt dat ze geen geschikte woning, niet de juiste zorgen... krijgen. Zo probeerden wij te bepalen of de problemen te maken hebben met de personen zelf of eerder met hoe de maatschappij werkt. Daarna bundelden wij die overwegingen en vergeleken wij die met de bestaande hulp in het Waalse Gewest, zoals de sociale vastgoedkantoren, centra die gratis zorgen verstrekken enz. Wij probeerden erachter te komen of die maatregelen volstaan, aangepast zijn en goed gebruikt worden door de personen waarvoor zij bestemd zijn. Bereiken zij wel degelijk die doelgroep bereiken, worden zij op een begrijpelijke manier gecommuniceerd en bereiken zij zo de juiste mensen?”

¹⁵ Nationaal Voedings- en Gezondheidsprogramma voor België 2005-2010.

Wat was het resultaat van dit werk?

C. M.: “Wij maakten een lijst van de goede bedoelingen, de mechanismen die te ingewikkeld zijn en de maatregelen die totaal ongepast zijn. De uitgevoerde analyse probeert alle facetten van de thema’s te bekijken om de belangrijkste zaken te bepalen. De bevoegde instanties werden geïdentificeerd. Om reële, concrete veranderingen te bekomen voor de personen die in armoede leven, moet men de juiste hefboomen gebruiken en continu de deelname van de armen zelf bevorderen. Ons doel is rechtstreeks te communiceren met de beslissingnemers: ministeriele kabinetten, parlementsleden en de administraties. Wij zoeken geen confrontatie maar wij willen nagaan of de bestaande manier van werken en bepaalde maatregelen of schikkingen ongelijke kansen in de hand werken of versterken.

Het resultaat van het werk van het netwerk werd samengevat in een verslag dat verspreid werd en op 1 december 2008 voorgesteld werd. Wij verspreiden een samenvatting van het rapport in de vorm van een memo, ter gelegenheid van de gewestelijke verkiezingen. Het is een instrument om de dialoog en de onderhandelingen te bevorderen. In de maand mei zal een openbaar debat plaatsvinden. Wij organiseren regionale platformen om de mensen op het terrein op de hoogte te houden en er erbij te betrekken: de verenigingen kiezen welke voorstellen zij het belangrijkste bevinden in functie van hetgeen er leeft in hun eigen streek en rekening houdend met de invloeden die zij identificeerden. Het is de bedoeling om op lokaal niveau schot te brengen in de zaak en ervoor te zorgen dat de goede praktijken doorgegeven worden aan het regionale niveau. Mensen die in armoede leven moeten in de loop van het proces voortdurend betrokken worden en er moet rekening gehouden worden met hun kijk op de zaak.”

DOELSTELLING 3

WERKGELEGENHEID, HEFBOOM VAN MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE EN WELZIJN

Over het algemeen is werkgelegenheid het beste beschermingsmiddel dat de burgers tegen het armoederisico hebben. Het armoederisico van de beroepsbevolking is duidelijk lager dan dat van werklozen (34,2%), andere niet-actieven (24,6%) en gepensioneerden (23%)¹⁶.

Toch is werkgelegenheid niet langer een absolute bescherming tegen het armoederisico. Vandaag de dag loopt 4,4% van de beroepsbevolking het risico in de armoede te belanden. Dit is het fenomeen van de “*working poor*”.

De daling van de koopkracht treft voornamelijk de lage inkomens, die het steeds moeilijker hebben om het hoofd te bieden aan de stijgende basisproducten, aan de huisvestingskosten of aan de scherpe stijging van de energieprijzen.

ACTIE 3.1: De toegang tot de werkgelegenheid bevorderen en de werkloosheidsvallen bestrijden

Werken om minder te verdienen, is abnormaal, maar toch nog steeds mogelijk¹⁷.

In dit geval versterkt de werkgelegenheid de bestaansonzekerheid van de personen met laag inkomen in plaats van hen ertegen te beschermen, zonder de problemen om in dergelijke omstandigheden een efficiënt inschakelingsbeleid te voeren, mee te rekenen.

Om personen te motiveren om te gaan werken, is het noodzakelijk het verschil tussen de arbeidsinkomens en de sociale uitkeringen te vergroten (idealiter ten bedrage van +/- 125%, alles bij elkaar genomen: extra uitgaven die verband houden met het werk, verlies van sommige voordelen...). Om dit te doen worden verschillende pistes voorgesteld door de regering, die zich ertoe verbindt om

onder meer de belastingvrije som te verhogen, de belastingschalen te beperken en de werkbonus te verhogen.

Naast het probleem van het netto inkomen, is het vandaag de dag zo dat, zodra een persoon zijn statuut van uitkeringsgerechtigde na de werkhervatting verlaat, hij plotseling een groot deel van de sociale voordelen die aan dit vroegere statuut gekoppeld waren, verliest.

VOORSTEL 30

De ministers van Werk en van Sociale Zaken zullen de toekenningsregels voor de sociale voordelen¹⁸ in het kader van werkhervatting wijzigen volgens de volgende bepalingen:

- Op korte termijn de degressiviteit van de aanvullende hulp bij de sociale uitkeringen organiseren, beperkt in de tijd, veeleer dan een op het statuut gebaseerd binair systeem¹⁹.
- Op middellange termijn niet de voorkeur geven aan een statuut, maar veeleer aan een “referentieloon” onder hetwelk iedere persoon sommige sociale voordelen zou kunnen blijven krijgen.

¹⁶ EU-SILC-enquête, FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, 2007.

¹⁷ CHERENTI, Ricardo, “Analyse 2008 van de werkloosheidsvallen”, Federatie van OCMW’s, december 2007.

¹⁸ Vandaag de dag is het zo dat zodra een persoon zijn statuut van uitkeringsgerechtigde na de werkhervatting verlaat, hij plotseling een groot deel van de sociale voordelen die aan dit vroegere statuut gekoppeld zijn, verliest.

¹⁹ Bv. de verhoogde kinderbijslag: sinds 2007 zijn ze gedurende 2 jaar degressief bij werkhervatting.

Bovendien worden de personen die in bestaansonzekerheid leven, geconfronteerd met financiële zorgen waardoor ze bijvoorbeeld de verplaatsingskosten niet kunnen voorschieten.

VOORSTEL 31

Om de mobiliteit van de (toekomstige) werknemers te bevorderen, zal de regering aan de Interministeriële Conferentie "Mobiliteit" voorstellen om te analyseren of de toegekende hulp kan voortgezet, en dit op een degressieve manier, over een duur van één jaar vanaf de werkhervatting worden. En dit binnen een specifieke enveloppe (5 miljoen in 2008) voor wat het federaal niveau betreft.

FOCUS

De rol van socioprofessionele insluiting in de armoedebestrijding

Pierre-Alain Gerbeaux is coördinator socioprofessionele insluiting bij de Fédération des Organismes d'insertion socioprofessionnelle et d'économie sociale d'insertion (Federatie voor socioprofessionele insluiting en voor sociale insluitingseconomie) van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Op welke manier zijn de Organisaties voor socioprofessionele insluiting betrokken bij de armoedebestrijding?

Pierre-Alain Gerbeaux: "Ze zijn daarbij betrokken omwille van de doelgroepen die zij aantrekken. De helft van de personen die de instellingen voor socioprofessionele insluiting contacteert heeft slechts een diploma van het lager onderwijs. Sommigen, afkomstig uit landen buiten de Europese Unie, hebben geen kwalificaties of beschikken over te lage of inadequate kwalificaties. Stagiaires cumuleren dikwijls sociale (familiale, financiële) moeilijkheden met gezondheids- en woonproblemen. Onze verenigingen stellen sinds drie à vier jaar vast dat 30 tot 40% van hun publiek - of zelfs nog meer - een inkomen heeft dat onder de armoedegrens ligt, en dat ondanks de uitkeringen die het ontvangt."

Wat doen de Organisaties voor socioprofessionele insluiting om de armoede te bestrijden?

P.-A. G.: "Hun taak bestaat erin op middellange termijn de introductie op de arbeidsmarkt te ondersteunen via opleidingen, hulp bij het zoeken naar werk en sociale begeleiding. Die begeleiding is geen overlapping van het werk van de sociale actoren, vermits deze laatste tot taak hebben de problemen van personen in moeilijkheden op te lossen. De Organisaties voor socioprofessionele insluiting treden op als coaches. Zij verwijzen de betrokken personen naar het netwerk dat hen kan steunen. Eerst moeten de sociale moeilijkheden (een ongezonde woning, problemen met de kinderopvang...) opgelost worden, voor het eigenlijke insluitingsparcours afgelegd kan worden."

Is dat insluitingsparcours efficiënt?

P.-A. G.: "In 2008 verwelkomden de Plaatselijke Opdrachten 12 000 werkzoekenden en

de Brusselse Organisaties voor socioprofessionele insluiting leidden 4 100 personen op. Gemiddeld verwerven 50 à 70% van de stagiaires binnen de drie maanden na hun opleiding werk, en binnen de 6 maanden vindt 80% een job. Dat hangt af van het type actie en de geviseerde arbeidssector (in de zorgverlenende sector liggen de resultaten in de buurt van de 100%). Een positief resultaat geeft ook toegang tot de volgende etappe van een opleidingsparcours, een prekwalificerende opleiding geeft bijvoorbeeld toegang tot een kwalificerende opleiding. Volgens de statistieken van het Brussels Observatorium voor de Werkgelegenheid beantwoordt 70% van de werkzoekenden aan het profiel van de doelgroep van de Organisaties voor socioprofessionele insluiting. Onze leden nemen een proactieve houding aan. De Plaatselijke Opdrachten bijvoorbeeld proberen werkniches op te sporen door de noden van potentiële werkgevers te identificeren en door opleidingen op maat te ontwikkelen die daarop kunnen inspelen. Wat de Organisaties voor socioprofessionele insluiting betreft, die viseren opleidingen voor sectoren die worstelen met een werknemerstekort (bouw, personenverzorg, horeca...).

Lijken de maatregelen die het Federaal Plan Armoedebestrijding aanbeveelt om de valkuilen voor de tewerkstelling te vermijden u goed gekozen?

P.-A. G.: “Ja, maar andere strategieën kunnen die in gevaar brengen. Ik denk meer bepaald aan de activering van werkzoekenden. Men vraagt de mensen onzekere of deeltijdse jobs te aanvaarden die minder opbrengen dan wanneer zij uitkeringen als werkzoekende krijgen of een integratie-inkomen trekken. Men merkt dat de activeringspolitiek kan werken voor gekwalificeerde personen en mensen die dicht bij het werk staan. Zij versterkt daarentegen de onzekere situatie van weinig gekwalificeerde personen. De gestandaardiseerde objectieven houden onvoldoende rekening met de karakteristieken van elke persoon.”

ACTIE 3.2: De activering van de maatschappelijke hulp en van de werkzoekenden

Activering van de maatschappelijke hulp

De regering ondersteunt het OCMW-beleid inzake socio-professionele herinschakeling via de tewerkstellingen (voorzieningen “artikel 60”, “artikel 61” en “SINE”-betrekking) en de beroepsopleiding.

VOORSTEL 32

De minister van Maatschappelijke Integratie zal tegen eind 2009 de meest efficiënte middelen bestuderen om de OCMW's die een voluntaristisch beleid inzake activering van de maatschappelijke hulp hebben, aan te moedigen, rekening houdend met de kwaliteit van de werkgelegenheid, de arbeidsvoorwaarden, de perspectieven en het traject van de cliënt.

Activering van de werkzoekenden

De meest kwetsbare en laagst geschoolde personen lopen het grootste risico te worden gestraft. Bovendien kan een werkzoekende ook worden gestraft als deze uitsluiting tot gevolg heeft dat hij zonder inkomen valt. Het blijkt dat 48% van de uitsluitingen gezinshoofden treft: hier wordt niet enkel meer een individu gestraft, maar gans het gezin.

Het Regeerakkoord voorziet een evaluatie van het activeringsbeleid, dit moet als basis moeten dienen om de noodzakelijke aanpassingen door te voeren, in het bijzonder voor wat betreft de werkzoekenden die in bestaansonzekerheid leven. De doelstelling bestaat er immers in de begeleiding te verbeteren in het kader van een versterkte opvolging. De regering heeft zich ertoe verbonden het samenwerkingsakkoord van 30 april 2004 met de gewesten, met betrekking tot de actieve begeleiding en de actieve opvolging van de werklozen, te actualiseren om een specifieke benadering

te bepalen die overeenstemt met de realiteit van de meest kwetsbare personen die het verst van de arbeidsmarkt staan.

De minister van Werk voorziet een analyse van de situatie van deze personen. De doelstelling bestaat erin de persoonlijke begeleiding bij de personen die in armoede leven, te bevorderen, evenals een benadering die is aangepast aan hun noden en een globaal initiatief om elk aspect van de problematiek aan te pakken.

VOORSTEL 33

De minister van Werk zal erop toezien het aantal ervaringsdeskundigen binnen de RVA te verhogen om een brug te slaan tussen de realiteit van de personen die in bestaansonzekerheid leven en de administratie en dit binnen de limieten van het aan hem toegekende budget. De minister

van Ambtenarenzaken zal erop toezien dat een ervaringsdeskundige zal aangeworven worden binnen Selor.

VOORSTEL 34

De minister van Werk zal opleidingen ontwikkelen, bestemd voor de facilitatoren van de RVA, rond het armoedefenomeen.

VOORSTEL 35

De minister van Werk zal erop toezien, de door de RVA aan de werkzoekenden overgemaakte informatie te verbeteren, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de personen die in bestaansonzekerheid leven (laaggeschoold publiek, lees- en schrijfproblemen), en dit om de informatie voor iedereen toegankelijk te maken.

FOCUS

Alfabetisering: Het aanbod uitbreiden om de kansen op socioprofessionele insluiting te verhogen

De alfabetiseringslessen richten zich tot een bijzonder kwetsbare doelgroep. Zij dragen bij tot het verhogen van de sociale cohesie en voor sommigen vergemakkelijken zij de instap op de arbeidsmarkt. De actoren die actief zijn op het vlak van alfabetisering dringen dan ook aan op het opleidingsrecht voor iedereen. Een balans met Anne-Chantal Denis, directrice van Lire et Ecrire Bruxelles, en Véronique Dupont, adjunct-directrice van Lire et Ecrire Wallonie.

Anne-Chantal Denis: “In het kader van de voorstellen 32 en 33 van het Federaal Plan lijkt het mij zeer belangrijk rekening te houden met de ervaringswereld van personen die niet of weinig kunnen lezen en schrijven. Men moet de gulden middenweg vinden tussen onverschilligheid en overdreven verplichtingen, zowel wat de begunstigden van de sociale maatregelen betreft als wat de werkzoekenden aangaat. Sinds 2008 eist de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening dat men minstens 20 lessen per week moet volgen om ontslagen te worden van de verplichting om actief werk te zoeken. Wat de alfabetisering in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangaat is de situatie bijna absurd: op een totaal van 110 operatoren inzake alfabetisering worden slechts de 9 verenigingen die erkend worden op het vlak van socioprofessionele insluiting gesubsidieerd voor het aanbieden van opleidingen die minstens 18 lessen per week omvatten. Door een evident gebrek aan middelen beperkt het merendeel zich tot het aanbieden van 4 à 8 uren per week. Het resultaat van een dergelijke maatregel is dat veel personen van de ene vereniging naar de andere trekken om het vereiste aantal lessen bij elkaar te sprokkelen. Deze maatregel is dan ook volstrekt contraproductief op pedagogisch

vlak. Bovendien creëert hij spanningen bij de operatoren, die weinig kanten opkunnen met die nieuwe eis.”

Véronique Dupont: “In het Waalse Gewest daarentegen zijn de middelen voor de alfabetisering exclusief afkomstig van de socioprofessionele insluiting en dat terwijl de leerlingen voor 52% een ander doel nastreven en dus niet in aanmerking komen voor die subsidies. Het is belangrijk dat elke persoon die dat wenst, ongeacht zijn project of zijn statuut, toegang kan krijgen tot een kwaliteitsvolle opleiding omdat die bijdraagt tot de uitbouw van de sociale cohesie. Dat vereist structurele en gecoördineerde maatregelen die toelaten alle doelgroepen te verwelkomen.”

Wat stelt u voor?

A.-C. D.: “Stimuleren eerder dan verplichten. Die personen moeten aangemoedigd en begeleid worden in functie van hun persoonlijke situatie. Het is overigens belangrijk in te zien dat er een rijpingstijd nodig is als men het heeft over een alfabetiseringsproject.”

V. D.: “Een alfabetiseringsproject is tijdsgebonden en kan gekoppeld worden aan andere maatregelen (tewerkstelling, vakopleiding). Het is belangrijk kanalen en bruggen te voorzien die personen toelaten een alfabetiseringsopleiding te volgen terwijl zij tegelijkertijd een kwalificatieopleiding volgen of gaan werken.”

A.-C. D.: “Het atelier voor actief werkzoekenden van Lire et Ecrire Bruxelles leidt naar een gemiddelde tewerkstelling van 66%.”

Heeft men een idee van het aantal personen dat geconfronteerd wordt met analfabetisme?

A.-C. D.: “Over het algemeen neemt men aan dat één volwassene op tien grote moeilijkheden ondervindt om te lezen en te schrijven. In het kader van de enquête van 2007 van Lire et Ecrire over de alfabetisering van volwassenen in de Franstalige Gemeenschap registreerden wij 15.312 leerlingen, maar meer dan 5.500 personen konden zich om diverse redenen niet inschrijven voor een cursus: de groepen waren volzet, er waren te weinig leerkrachten of lokalen beschikbaar, er was geen overeenstemming tussen vraag en aanbod. Andere doelgroepen vonden het ook moeilijk om een opleiding te vinden die inpikte op hun noden. Ik denk bijvoorbeeld aan immigranten die een opleiding volgden in een andere taal en die in het bezit zijn van een diploma van het middelbaar of van het hoger onderwijs. Die personen integreren zich moeilijk in groepen van personen met weinig opleiding. Ik denk ook aan jongeren van 18 tot 25 jaar die de school hebben verlaten zonder beheersing van de basiskennis.”

Hoeveel autochtonen maken deel uit van het leerlingenpubliek ?

A.-C. D. : “Uit onze laatste balans blijkt dat de in België geboren Belgen ondervertegenwoordigd zijn: zij vormden in 2007 slechts 2% van het totale Brusselse leerlingenbestand tegenover 22% in Wallonië. In dit “onzichtbare” publiek in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bevinden zich tewerkgestelde personen bij wie de alfabetiseringsproblemen slechts duidelijk worden wanneer zij de familiebanden verbreken, bij de overstap naar een andere job of bij baanverlies. In die context realiseert men zich het belang van sensibilisatie en informatie van de verschillende betrokkenen: de OCMW’s, de openbare tewerkstellingsdiensten, de werkgevers en de operatoren die met de doelgroepen te maken hebben. Analfabetisme blijft een probleem dat voorzichtig aangepakt moet worden. In de opleidingen rond het fenomeen van de armoede die georganiseerd worden voor de begeleiders van de RVA (voorstel 34 van het Federaal Plan Armoedebestrijding) mag men dit aspect zeker niet uit het oog verliezen.”

ACTIE 3.3: De voorziening van de dienstencheques verbeteren voor het welzijn van de meest “kwetsbare” werknemers

De voorziening van de “dienstencheques”, die aanvankelijk werd opgericht om het zwartwerk te bestrijden door echte arbeidsplaatsen te creëren, kent een groeiend succes. Ze kunnen aan de werknemers een reële sociale bescherming en een perspectief op vorming geven.

Nochtans moeten er enkele vaststellingen gemaakt worden.

- De “dienstencheques”-werknemers zijn grotendeels vrouwen: 98,4% in 2006; een publiek dat reeds sterk wordt getroffen door het armoedefenomeen²⁰.
- De plaats die de uitzendbedrijven innemen als “dienstencheques”-operator, is belangrijk (38% in Vlaanderen, 37,8% in Brussel en 27,5% in Wallonië). De tijdelijke werknemers vormen een risicogroep; de cijfers liggen immers hoger in hun geval (armoederisico van 4,7%) in vergelijking met de permanente werknemers (2%).
- Er bestaat, op het vlak van arbeidsovereenkomsten, een groot verschil tussen de uitzendsector (641.472 overeenkomsten voor bepaalde tijd voor 36.077 werknemers in 2006) en de andere operatoren waar het aantal overeenkomsten voor onbepaalde tijd het aantal in de loop van het jaar tewerkgestelde werknemers benadert.

Er dient te worden opgemerkt dat, voor 2007, het percentage werknemers dat een overeenkomst voor onbepaalde tijd heeft gesloten vanaf het begin van hun tewerkstelling, eveneens varieert naar gelang van de “dienstencheques”-operatoren: het bedraagt 36% in de uitzendbedrijven en tot 86% in de inschakelingsbedrijven.

²⁰ 15,8% vertoont een aanzienlijk hoger armoederisico. Dit risico vergroot als ze alleenstaande is of als enige kinderlast heeft.

²¹ Nu laat de voorziening “dienstencheques” afwijkingen van het arbeidsrecht toe, meer bepaald ten aanzien van het opgelegde minimum met betrekking tot de duur van de prestaties (die minimum één derde tijd en drie werkuren per dag bedraagt) voor de werknemers van categorie B (61,1%). Deze afwijkingen worden echter in verschillende mate effectief toegepast in functie van het profiel van de “dienstencheques”-operatoren.

Wat de wekelijkse duur van de arbeidstijd betreft, wordt 44% van de ondervraagde werknemers minder dan één derde tijd²¹ tewerkgesteld binnen de uitzendbedrijven. Dit terwijl 94% van de door dienstverlenende non-profitdiensten in de overheids- of privésector tewerkgestelde werknemers, wordt tewerkgesteld voor een duur die schommelt tussen een halftijdse en een voltijdse betrekking.

VOORSTEL 36

De minister van Werk zal erop toezien een identieke nettoprijs te waarborgen voor alle dienstenchequegebruikers (met belastingskrediet voor diegene die de belastingaftrek niet genieten).

VOORSTEL 37

De minister van Werk zal de structurele indexering van de lonen van de “dienstencheques”-werknemers bestuderen, en dit in overleg met de sector en binnen de budgettaire marges. Hij zal hierbij vermijden om “perverse effecten” te creëren (zwart werk, enz.).

Voor mensen die ver verwijderd zijn van de arbeidsmarkt, kan vrijwilligerswerk een eerste opstap betekenen voor re-integratie in de maatschappij. Dit is bij uitstek het geval voor de kwetsbare doelgroep van asielzoekers. De wet op de vrijwilligers voorzorg in een aparte paragraaf over buitenlandse vrijwilligers. Het KB dat deze paragraaf in werking moet doen treden, is echter nog altijd niet ingevuld; daardoor wordt de facto een grote groep mensen uitgesloten van vrijwilligerswerk. Nochtans is vrijwilligerswerk een nuttige tijdsbesteding voor asielzoekers die wachten op een beslissing. De opvangcentra zijn vragende partij dat hun bewoners zinvol werkzouden kunnen doen. Vrijwilligerswerk zorgt immers voor een maatschappelijke meerwaarde en voor sociale cohesie.

Bovendien draagt dergelijke tewerkstelling ook bij tot positieve beeldvorming over asielzoekers.

Wat het recht op vrijwilligerswerk betekent voor asielzoekers, geldt natuurlijk in nog hogere mate voor echt werk op de reguliere arbeidsmarkt. Gezien de huidige krapte op onze arbeidsmarkt zou het logisch zijn dat asielzoekers ook toegang krijgen. Daarom is het ook belangrijk het systeem van aanwerving, niet op basis van diploma, maar op basis van elders verworven competenties, te promoten.

VOORSTEL 38

De ministers van Werk en Migratie- en asielbeleid zullen een voorstel uitwerken om asielzoekers toegang te geven tot vrijwilligerswerk, rekening houdend met de bepalingen van artikel 9 van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers.

FOCUS

Ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting: De missing link tussen mensen in armoede en beleidsmakers en uitvoerders

Het Vlaams armoededecreet van 2003 voorziet in de tewerkstelling van ervaringsdeskundigen in alle sectoren waar mensen in armoede mee te maken krijgen. Ervaringsdeskundigen Swa Schyvens en Toon De Rijck bij het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen en Marie Perdaens, ervaringsdeskundige bij de POD Maatschappelijke Integratie, vertellen wat hun taak is.

Swa Schyvens: “Mijn belangrijkste taak is een spreekbuis zijn voor mensen in armoede. Ik geef advies bij het opstellen van het beleid, de communicatie en het wegwerken van vooroordelen. In de praktijk betekent dit dat ik er over waak of er vanuit de verenigingen waar armen het woord nemen voldoende inbreng is in de beleidsadviezen. Enkel zo kan er rekening gehouden worden met de reële noden en behoeften van de doelgroep. Daarvoor baseer ik mij op mijn eigen ervaringen en deel die met mijn collega’s in het netwerk. Daarnaast sta ik ook in voor de contacten met de media.”

Toon De Rijck: “Ik geef vooral vorming aan zowel verenigingen waar armen het woord nemen als aan trajectbegeleiders van VDAB. De opzet is hen via vorming samen te brengen en er voor te zorgen dat beide groepen vertrouwd geraken met elkaars leefwereld, dezelfde taal spreken. Het uiteindelijke doel is het opheffen van vooroordelen. Als een kansarme bijvoorbeeld niet opdaagt voor een gesprek, wordt dat vaak gezien als onwil om werk te zoeken. Maar meestal heeft dat te maken met onmacht.”

Marie Perdaens: “Aanvankelijk volgde ik vooral het armoedebeleid op. Vandaag is mijn werkterrein ruimer en coördineer ik samen met enkele andere collega’s allerlei projecten inzake sociale grondrechten. Daarnaast bied ik ook ondersteuning aan nieuwe ervaringsdeskundigen, zowel op professioneel als op persoonlijk vlak. Sinds kort ben ik ook procesbegeleider binnen de opleiding tot ervaringsdeskundigen.”

Wat is de meerwaarde van het inschakelen van ervaringsdeskundigen?

S. S.: “Wij vertrekken vanuit de eigen beleving van armoede die we aan den lijve hebben ondervonden. We zijn een soort tolk die voor een hulpverlener vertaalt hoe kansarmen zich voelen en waarom ze doen wat ze doen.”

T. D. R.: “Al zijn de verwachtingen soms te hoog vanwege de hulpverleners en consultants. Wij kunnen ook niet alle problemen oplossen, zoals vaak gedacht wordt.”

M. P.: “Wij moeten de grote kloof dichten tussen, in mijn geval, de administratie en mensen in armoede. En dat is niet altijd even gemakkelijk. Het is een groeiproces, maar toch heb ik de indruk dat er naar onze opmerkingen en aanbevelingen toch geluisterd wordt.”

Hoe belangrijk is de opleiding die u krijgt alvorens aan de slag te kunnen als ervaringsdeskundige?

S. S.: “Ik heb deelgenomen aan de eerste opleiding die vzw De Link organiseerde. De opleiding duurde toen 3,5 jaren waarvan 3 maanden vooropleiding. Tijdens de opleiding wordt veel tijd besteed aan het begrijpen en verwerken van het eigen verleden en dat is zeer leerrijk. Het heeft me veel bijgebracht over mezelf en over mijn kijk naar onze maatschappij. Ik heb bijvoorbeeld via de les ontwikkelingspsychologie anders leren kijken en omgaan met mijn kinderen, waardoor ik hen nu ook veel meer kan bijbrengen en kansen kan bieden om later verder te geraken.”

T. D. R.: “Toen ik de opleiding volgde was die al uitgebreid tot vier jaar. Het eerste jaar wordt veel aandacht besteed aan het verwerken en analyseren van het eigen levensverhaal. Tijdens de drie opvolgingsjaren ligt de focus op het ontdekken en verder ontwikkelen van eigen competenties en het opdoen van praktijkervaring via stages. Zo'n opleiding is zeer waardevol want het verandert je zelfbeeld en wereldbeeld enorm.”

M. P.: “Vooral de tijd besteedt aan het eigen levensverhaal is zeer waardevol, maar ook confronterend. Het helpt om alles te verwerken, verder uit te diepen maar ook een plaats te geven.”

DOELSTELLING 4

ZICH KUNNEN HUISVESTEN

Vandaag is huisvesting een voornamelijk regionale materie.

In een zodanige ernstige huisvestings-crisis-context is het echter ondenkbaar dat een federaal armoedebestrijdingsplan niet ingaat op het recht op behoorlijke huisvesting, dat bijzonder overkoepelend van aard is. Het Verslag 2003 van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (p.168) illustreerde dit overkoepelende karakter reeds zeer goed:

“Zo is een dakloze niet enkel een persoon zonder woning, maar ook “een nomade in zijn hoofd”, die zijn identiteit en zijn richtpunten kwijt is. Het is eenvoudigweg ondenkbaar om in een dergelijke situatie zijn recht op arbeid te overwegen. Zijn recht op gezondheid en zijn recht op een gezonde omgeving zijn al even denkbeeldig, evenals voor mensen die in ongezonde woningen wonen: astma ten gevolge van vocht, chronische loodvergiftiging, asbestproblemen, koolstofmonoxidevergiftiging... Het recht op eerbiediging van het privéleven is pure theorie wanneer de huurder van een sociale woning bijvoorbeeld, moet verklaren, of hij een persoon extra onderdak geeft, op straffe van sancties. In onaangepaste verouderde of ongezonde woningen komt het recht op culturele en sociale ontplooiing in het gedrang: teruggetrokkenheid, schaamte, geen mogelijkheid om vrienden te ontvangen, familiale spanningen, enz.”

Momenteel blijft het aantal sociale

woningen onvoldoende in vergelijking met de noden. Talrijke personen met een laag inkomen richten zich noodgedwongen op het secundaire segment van de private huurmarkt, waar het evenwicht in de prijs-kwaliteitverhouding verstoord is. De huisvestingskosten vormen steeds meer een zware last voor de gezinnen met een bescheiden inkomen. Volgens de enquête over het gezinsbudget van 2004 heeft 14% van de huurders met een lager dan gemid-

deld inkomen meer dan een derde van het gezinsbudget aan de huur besteed. Dit percentage ligt hoger dan die in de voorbije jaren (10,1% in 1998 en 12,5% in 2001).

ACTIE 4.1: De op federaal niveau vroeger genomen maatregelen uitvoeren en/of evalueren

Deze maatregelen moeten geëvalueerd worden in het licht van de lopende discussies inzake staatshervorming.

Om de transparantie te bevorderen en de discriminaties te bestrijden, moet elke publieke communicatie met betrekking tot een huurwoning (affiches, internet, kranten, televisie) de gevraagde huurprijs en de gemeentelasten vermelden. Het is echter de taak van de gemeente waar het goed gelegen is om die overtredingen vast te stellen en de overtreders te vervolgen en te bestraffen. Deze bepaling wordt niet overal nageleefd.

VOORSTEL 39

De minister van Binnenlandse Zaken zal zijn administratie ermee belasten de sensibilisering van de gemeenten te organiseren, in het kader van de strijd tegen overlast, opdat ze de voorziene maatregelen inzake verplichte affichering van de huurprijzen uitvoeren.

De huurwaarborg is altijd een bron van bekommernis geweest voor arme personen of personen die in bestaansonzekerheid leven. Er werd een nieuw systeem ingevoerd in 2007. De wetgever heeft in een evaluatie van het mechanisme voorzien na één jaar.

VOORSTEL 40

De Minister van Justitie zal de evaluatie van het nieuwe huurwaarborgsysteem uitvoeren, rekening houdend met de terreinevaluatie die momenteel door de Brusselse Bond voor het Recht op Wonen wordt geleid en die in samenwerking met Vlaamse en Waalse eerstelijns partners²² wordt gedaan.

ACTIE 4.2: De inspanningen van de gewesten en de uitwisseling van ervaringen aanmoedigen

Er bestaan talrijke initiatieven in de gewesten in het kader van hun bevoegdheden. Projecten die in één gewest worden gelanceerd, kunnen ook de andere twee gewesten interesseren. Daarom moeten er plaatsen van dialoog en uitwisseling, waar de beslissingsbevoegde personen en de terreinwerkers elkaar ontmoeten, worden bevorderd (bv. themadagen in de Senaat of in de Kamer, Steunpunt tot bestrijding van armoede, enz.).

VOORSTEL 41

De bevoegde ministers zullen zo goed mogelijk gebruik maken van de Interministeriële Conferentie Huisvesting om de uitwisseling van goede praktijken te bevorderen en meer bepaald gevolg te geven aan de werkgroepen die werden opgericht tijdens de Interministeriële Conferentie van juli 2005.

ACTIE 4.3: Bijzondere aandacht besteden aan de situaties van grote armoede

De strijd tegen de armoede moet eerst en vooral worden gebaseerd op structurele maatregelen. Armoede is een ontkenning van de mensenrechten en vereist in dit opzicht voluntaristische beleidslijnen, zoveel mogelijk vóór zich een armoedesituatie voordoet. Anders zou de strijd tegen de armoede zich beperken tot een louter beheer van de armoede, een moderne samenleving onwaardig. Sommige situaties vereisen echter, als uitvloeisel van de inhoudelijke beleidslijnen, noodoplossingen.

De daklozen zijn ontegensprekelijk de meest “zichtbare” personen van de grote armoede, ook al heeft deze veel gezichten.

Volgens de *European Federation of National Organisations Working with the Homeless* (Feantsa - Europese federatie van verenigingen die met daklozen werken) wordt het aantal personen zonder vaste verblijfplaats op 17.000 geraamd in België. Dit cijfer wordt echter onder voorbehoud gegeven, omdat België geen officiële telling van daklozen en personen zonder vaste verblijfplaats houdt (de rest van Europa ook niet). In dit opzicht is een van de grote problemen de moeilijkheid om de term “zonder vaste verblijfplaats” te definiëren, gezien de verschillende vormen die deze formulering kan aannemen. Hun reële aantal ligt zeker hoger.

²² Zie <http://www.rbdh-bbrow.be/spip.php?article306>.

Niet onbelangrijk politiek feit: op 10 april 2008 heeft het Europees Parlement een Richtlijn (111/2007) goedgekeurd, waarin:

- De Raad wordt verzocht een verbintenis op Europees niveau aan te gaan om tegen 2015 een einde te stellen aan de “dakloosheid”.
- De Commissie wordt verzocht een Europese kaderdefinitie van “dakloosheid” vast te leggen, vergelijkbare en betrouwbare statistische gegevens te verzamelen en het Europees Parlement elk jaar op de hoogte te brengen van de opvolging van de door de lidstaten van de Europese Unie ondernomen acties en geboekte vooruitgang om een einde te stellen aan de “dakloosheid”.
- De lidstaten worden verzocht hun “winternoodplannen” te ontwerpen in het kader van een bredere strategie van strijd tegen de uitsluiting die verband houdt met de huisvesting.

Ongeacht het bevoegdheidsniveau van de uitgevoerde beleidslijnen moet de Richtlijn de rode draad van de te voeren acties vormen en moet er een coherentie tussen de verschillende gewesten worden gezocht. Ook het luisteren naar terreinwerkers, in de overheidssector of in het verenigingsleven, is de te verkieszen methode om de reële noden van de mensen op straat op te sporen. Op dit punt kunnen en moeten de te voeren acties het voorbeeld volgen van structuren of initiatieven die in verschillende gewesten of op “inter-gewestelijke” manier bestaan²³.

VOORSTEL 42

De staatssecretaris voor Armoedebestrijding verzoekt het Steunpunt tot bestrijding van armoede een overleg te organiseren en aanbevelingen over daklozen te formuleren in zijn Tweejaarlijks verslag 2009.

VOORSTEL 43

De Minister van Landsverdediging zal zijn medewerking in de aan daklozen verleende opvang en hulp voortzetten en versterken.

VOORSTEL 44

De minister van Maatschappelijke Integratie en de staatssecretaris voor Armoedebestrijding zullen, in samenwerking met de POD Maatschappelijke Integratie, een studie aanvragen over “dakloosheid” bij vrouwen, al dan niet met kinderen.

De wetgeving over het referentieadres lijkt tot geen enkele wijziging te leiden. De mensen uit het verenigingsleven rapporteren aan het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting dat er nog steeds problemen zijn en dat daklozen er niet in zouden slagen dit referentieadres te verkrijgen.

VOORSTEL 45

Rekening houdend met de miskenning van de exacte oorzaken van deze aanhoudende problemen, zullen de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Maatschappelijke Integratie samenwerken om het gebruik van het referentieadres te verbeteren.

De uithuiszettingen vormen een dramatisch probleem, te meer daar ze niet noodzakelijk gepaard gaan met een herhuisvesting. Het exacte aantal uithuiszettingen is echter niet gekend. Bovendien zijn de wilde en illegale uithuiszettingen sterk aanwezig en steeds couranter in woonparken waar de meest kansarme personen leven. Het gepleegde misdrijf is op dit moment een loutere

²³ Bijvoorbeeld, en dit is geen uitputtende opsomming: de Federaties van OCMW's, de Federatie van de Centra voor Maatschappelijk Werk (FCMW) en de Federatie van de Biocommunitaire Centra voor Maatschappelijk Werk (FBCMW); de Réseaux sociaux (Sociale Netwerken) en Réseaux santé (Gezondheidsnetwerken) in Wallonië, waarbij zowel OCMW's als verenigingen betrokken zijn; het Centre d'Action Sociale d'Urgence (CASU) en unieke initiatieven in België, zoals dat van de vzw “Straatverplegers” in Brussel; het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk in Vlaanderen, dat expertise heeft op het gebied van grote armoede en dat een koepel is van talrijke verenigingen.

schending van de persoonlijke levenssfeer, waarvan de bestraffing - wanneer deze wordt gevraagd - het aangedane onrecht niet hersteld.

VOORSTEL 46

De Minister van Justitie zal zo vlug mogelijk kwantitatieve gegevens over de uithuiszettingen verstrekken, om het fenomeen beter af te bakenen en de beleidslijnen aan te passen. Hij zal bovendien een zwaardere straf invoeren voor de personen die zich schuldig maken aan illegale uithuiszettingen, met inbegrip van een financiële schadeloosstelling voor de persoon die uit zijn huis werd gezet.

FOCUS

Gemeenschappelijk Daklozenfront: “De kazernes gaan open, maar hoe geraak je er binnen?”

Het Gemeenschappelijk Daklozenfront is een platform van verschillende verenigingen van al dan niet voormalige daklozen van Vlaanderen, Brussel en Wallonië. Het werd zestien jaar geleden opgericht toen een groep daklozen in de straten van Brussel betoogde tegen het feit dat de wet die hen toeliet een inkomen te hebben ook al waren zij dakloos (de wet Onkelinx) niet toepasbaar was noch toegepast werd. Het Front blijft juridische gaten opsporen die de rechten van daklozen in het gedrang brengen en probeert de politiek te beïnvloeden. Afspraak met de secretaris van het platform, Jean Peeters.

Voorstel 43 van het Federaal Plan Armoedebestrijding vraagt de minister van Defensie om de kazernes ter beschikking te stellen. Wat vindt u daarvan?

Jean Peeters: “De kazernes zijn beschikbaar maar worden niet gebruikt door de daklozen! Daar is een heel eenvoudige reden voor : er is geen coördinatie op het terrein tussen de betrokkenen, meer bepaald het OCMW, het Rode Kruis, de openbare vervoermaatschappijen enz. Om een betere coördinatie te bereiken zou men de wet moeten veranderen en de provinciegouverneurs ertoe verplichten een noodplan in te voeren. Het zou hun taak zijn om minicrisisplannen “barre koude” in het leven te roepen. Men kan zoveel kazernes openstellen als men wil, maar als er geen gemeenschappelijk overleg op het niveau van de Provincies haalt dat weinig uit.”

Welke structurele maatregelen op het vlak van woongelegenheden raadt u aan, buiten de context van de problematiek van de barre koude?

J. P.: “Een van de belangrijkste maatregelen die aanbevolen worden door de verenigingen die op het terrein actief zijn is de individualisatie van de rechten. Twee daklozen die samenleven en een referentieadres hebben ontvangen twee minimuminkomens van alleenstaande als ze op straat leven; dat is niet meer het geval als zij samenwonen. De afschaffing van het statuut van samenwonende betekent geen verlies voor de Staat omdat die maatregel

1

2

3

4

5

6

automatisch een positieve invloed heeft op de koopkracht en de ontwikkeling van familiale of interrelationele solidariteit (bv. een moeder die haar dochter in moeilijkheden opvangt). Bovendien zou dat duizenden kleine woningen die op dit moment als postbus gebruikt worden vrij maken.”

Het is duidelijk dat de wettelijke verplichting om de huurprijzen te vermelden op huuraffiches niet nageleefd wordt. Het Plan Armoedebestrijding wil ook op dat vlak optreden.

J. P.: “De acties op het terrein zijn reeds duidelijk merkbaar. Zo ontwikkelde de vereniging Equipes Populaires bijvoorbeeld een zelfklever die aangebracht wordt op huuraffiches die de wettelijke voorschriften niet naleven. De slogan is veelzeggend: Te huur. Prijs in functie van de huurder... De gemeenten zijn weinig dynamisch op dat vlak en het is inderdaad nodig om iets aan de situatie te doen.”

Kan men ervoor zorgen dat er geen daklozen meer zijn, zoals de Europese Unie dat wil?

J. P.: “Jammer genoeg niet, omdat het fenomeen deel uitmaakt van onze consumptiemaatschappij die automatisch minder bedeeden uitsluit. Daar tegenover staat dat we het goed eens moeten zijn over de definitie: als men een dakloze definieert als iemand die elke nacht op straat slaapt zijn er weinig daklozen in België! In dat geval kan men inderdaad een nul-objectief nastreven – dat is overigens een zeer lelijk woord.”

DOELSTELLING 5

EEN GEWAARBORGDE TOEGANG TOT ENERGIE

ACTIE 5.1: Waarborgen dat energie ook een recht wordt voor de meest kansarmen

De armste bevolkingsgroepen worden het hardst getroffen door de stijgende energieprijzen.

Uit de indicatoren van het Belgisch Strategisch Rapport Sociale Bescherming en Insluiting (2006-2008) blijkt dat de kwaliteit van de woning vaak problematisch is voor de gezinnen met kinderen waarvan de ouders niet werken, evenals voor de niet-EU-burgers. Van de personen onder de Europese armoedegrens leeft 25% in een woning met 2 of meer van de volgende problemen: een lekkend dak, geen adequate verwarming, schimmel en vocht, rottende deuren / ramen.

Sommige eigenaars zijn niet geïnteresseerd in energiezuinige investeringen, omdat zij niet de energiefactuur moeten betalen.

Nog steeds worden er personen geconfronteerd met een gehele of gedeeltelijke afsluiting van de energietoevoer. (In 2006 werd in het Waals Gewest bij 64 gezinnen de stroombegrenzer uitgeschakeld²⁴ en in het Vlaams Gewest hadden 410 gezinnen geen toegang meer tot het elektriciteitsnet²⁵).

Energie is nochtans een basisrecht dat noodzakelijk is om menswaardig te kunnen leven. Geen toegang tot gas, water of elektriciteit hebben in het dagelijkse leven in België, is onaanvaardbaar.

²⁴ Commission Wallonne pour l'Energie - CWaPE (2007), Rapport annuel 2006.

²⁵ VREG (2007), Statistieken 2006 met betrekking tot huishoudelijke afnemers in het kader van de besluiten op de sociale openbare dienstverplichtingen.

VOORSTEL 47

De Regering zal er met alle overheden van dit land over waken dat voor allen de toegang tot energie wordt gewaarborgd, als wezenlijk onderdeel van het recht om een leven te leiden dat overeenstemt met de menselijke waardigheid.

ACTIE 5.2: De rechten waarborgen voor de zwakste consumenten

Uit de enquête met betrekking tot het budget van de gezinnen 1996-2004 blijkt dat iedereen getroffen wordt door de stijging van de energieprijzen, maar dat de laagste inkomens relatief méér uitgeven dan de hoogste inkomens.

De redenen van deze kloof zijn gekend: de armste personen hebben meer risico om in ongezonde woningen te leven (vocht en schimmel, gebrek aan isolatie), ze gebruiken vaak verouderde en energievretende toestellen en het gaat meestal om huurders die niet voldoende geld hebben om te investeren in de verbetering van hun woning.

Het sociaal tarief kan hier hulp bieden, maar naast de automatische toepassing ervan engageert de regering zich om een **harmonisering door te voeren met de sociale maatregelen voorzien door de gewesten**, zodat dezelfde doelgroep wordt beoogd.

Om ook energiezuinige investeringen te kunnen doen, moet er natuurlijk geld zijn. Vermits zowel belastingsvoordelen als premies pas worden toegekend als de investering al gedaan is, is dit een probleem voor veel kansarme gezinnen. Daarom is het **“derde-investeerder”-mechanisme** een goede formule, eventueel via het FRGE (na evaluatie) of andere kanalen, om energiebesparingen te ondersteunen.

Wat dit betreft, in samenhang met de door de gefedereerde entiteiten genomen acties en in het kader van de socio-economische prioriteiten die door de regering worden bepaald, engageert de regering zich om dit systeem te promoten.

Tijdens de vorige legislatuur werden bovendien het akkoord “De consument in de geliberaliseerde gas- en elektriciteitsmarkt” en de gedragscodes “verkoop buiten de onderneming” en “verkoop op afstand” overeengekomen met de energiesector. De doelstelling bestond erin een kwaliteitsvolle dienst aan de consument te waarborgen en agressieve verkoopstechnieken aan banden te leggen. Vooral voor de meest kansarme bevolkingsgroepen is het belangrijk dat in een geliberaliseerde markt de prijzen duidelijk en vergelijkbaar zijn.

Ondanks de gemaakte afspraken met de sector van de gas- en elektriciteitsleveranciers blijven de klachten binnenstromen

bij de Algemene Directie Controle en Bemiddeling van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie. Terwijl er in 2006 ongeveer 2.800 klachten werden geregistreerd (voornamelijk facturatie problemen, agressieve verkoopstechnieken en een gebrek aan duidelijkheid van de contracten), is het aantal klachten in 2007 verdubbeld (5.600).

Door de gebrekkige dienst-na-verkoop worden de klanten op kosten gejaagd. Vooral voor arme personen is dit nefast. De slechte dienstverlening kost de klant veel geld (telefoon-, post- en vervoerskosten). Bovendien worden door de callcenters, die de leveranciers inschakelen om klachten op te vangen, vaak tegenstrijdige antwoorden gegeven, waardoor geschillen nodeloos aanslepen en de schuldenlast toeneemt of verergert.

Het is duidelijk dat de met de sector gemaakte afspraken niet worden nageleefd. Een juridisch kader dringt zich op.

VOORSTEL 48

De minister van Energie zal in overleg met de sector de overeengekomen gedragscodes evalueren en zal indien nodig bestuderen of deze codes in een wet dienen opgenomen te worden.

FOCUS

Het Project Energie en Armoede: Energie is een grondrecht

Het Project Energie en Armoede, opgericht in 1999, eist een grondrecht op energie dat afdwingbaar is voor iedereen. “Meer bepaald streven we er naar dat iedereen beschikt over een gratis leefbaar minimumpakket aan energie en willen we een verbod op volledige afsluiting van energievoorziening”, zegt Mieke Clymans, opbouwwerkster Energie en Armoede bij Samenlevingsopbouw Antwerpen provincie vzw.

Wat is het Project Energie en Armoede?

Mieke Clymans: “Wij willen tastbare verbeteringen voor energieproblemen, daarom werken we zeer beleidsgericht. We hebben overleg en samenwerking met de bevoegde administraties

en de politiek verantwoordelijken. Regelmatig organiseren we een publieke actie om onze eisen kracht bij te zetten. Maar we doen dit niet boven de hoofden van degene die met energieproblemen kampen. Wij werken met betaalde krachten, maar ook veel vrijwilligers. Dit zijn hoofdzakelijk mensen in armoede en die de problemen van binnenuit kennen. Zij zijn actief in opbouwwerkprojecten, wijkwerkingen of verenigingen waar armen het woord nemen. In het project staat groepswerking centraal, niet alleen met mensen in armoede maar ook met een brede waaier aan organisaties.”

Welke zijn de grootste knelpunten inzake een gewaarborgde toegang tot energie?

M. C.: “Van bij onze start bundelen we systematisch de knelpunten. Daarvoor verzamelen we concrete ervaringen van mensen in armoede tijdens onze maandelijkse vergaderingen. Het meest nijpende probleem is dat ook vandaag nog gezinnen en alleenstaanden voor kortere of langere tijd volledig afgesloten worden van elektriciteit en gas. Daardoor worden ze ook letterlijk uitgesloten van de samenleving. Maar ook de liberalisering van de energiemarkt zorgt voor moeilijkheden. De kansarme bevolkingsgroepen zijn niet altijd in staat de prijzen van de verschillende aanbieders duidelijk te vergelijken. Ondanks de gedragscode worden kansarmen vaak geconfronteerd met agressieve en misleidende verkoopstechnieken. De belofte van de minister van energie om in overleg met de sector de gedragscode te evalueren, is onvoldoende. De gedragscode zou in een wet moeten gegoten worden. Ook de federale ombudsdienst energie moet zo snel mogelijk operationeel zijn. Een ander pijnpunt is de te grote autonomie van OCMW's om de budgetten te besteden die ze ontvangen om een energiebeleid te voeren. Daardoor missen ze vaak hun doel. Positief is dat de automatisering van het sociaal energietarief er vanaf juli 2009 komt. Maar we pleiten we ook voor een uitbreiding van de categorie beschermde klanten.”

ACTIE 5.3: De automatisering van het sociaal tarief en uitbreiding van de doelgroep van het sociaal tarief

Op dit moment hebben de volgende groepen recht op het sociaal tarief voor energielevering: alle personen die een uitkering voor personen met een handicap (65% arbeidsongeschiktheid), een tegemoetkoming voor hulp aan derden, een inkomensvervangende tegemoetkoming, een integratietegemoetkoming (categorieën 2, 3, 4 of 5) of een tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (categorieën 2, 3, 4 of 5) krijgen.

De fases met betrekking tot de uitvoering van het automatische systeem van toekenning van het sociaal tarief bevinden zich in het stadium van de toewijzing van de opdracht van een operator.

Deze operator zou ermee worden belast een technisch instrument op punt te stellen

dat beantwoordt aan de, in de vastgelegde doelstellingen bepaalde criteria, namelijk dat alle rechthebbenden het sociaal tarief genieten en niet alleen zij die er uitdrukkelijk om hebben gevraagd, zoals nu het geval is.

VOORSTEL 49

De ministers voor Energie en voor Vereenvoudiging zullen alles in het werk stellen om de automatisering van het sociaal energietarief zo vlug mogelijk uit te voeren.

VOORSTEL 50

De minister van Maatschappelijke Integratie zal de rol van OCMW's in het kader van een energiebeleid ondersteunen in het kader van de actueel beschikbare budgettaire middelen.

DOELSTELLING 6

OVERHEIDSDIENSTEN DIE VOOR IEDEREEN TOEGANKELIJK ZIJN

ACTIE 6.1: Justitie en arme personen verzoenen

Het rechtsbestel is het instrument bij uitstek om zijn rechten te doen gelden, maar kansarme personen doen er te weinig een beroep op. De barrières zijn van verschillende aard: financieel, socio-cultureel en psychologisch.

Wat de louter financiële toegang betreft, werden gedurende de voorbije jaren grote inspanningen geleverd en deze zullen nog worden voortgezet. De regering heeft immers gepland het budget dat aan rechtshulp wordt besteed, met 10% te verhogen.

De wet betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat (21/04/2007) legt een deel van de advocaatkosten van de winnende partij ten laste van de partij die het proces verliest. In de huidige formule kan de rechter een korting van het bedrag dat geëist wordt in functie van de financiële situatie van de verliezer, toekennen, voor zover deze laatste hierom vraagt.

VOORSTEL 51

Op het vlak van verhaalbaarheid van de erelonen en kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat, zal de minister van Justitie de mogelijkheden onderzoeken om de rechter de mogelijkheid te bieden (op eigen initiatief) de partijen te interpellieren over hun vermogen om bij te dragen.

VOORSTEL 52

De minister van Justitie zal één enkel loket voor rechtshulp en rechtsbijstand oprichten om de administratieve stappen te vereenvoudigen. Deze hervorming zal worden uitgevoerd, meer bepaald in overleg met de Orde van Vlaamse Balies en de Orde van Franstalige en Duitstalige Balies.

Het proces tot vereenvoudiging van de rechtstaal zal worden gerealiseerd in het kader van de naleving van de rechtszekerheid. De taal is niet alleen belangrijk voor het begrip, maar een zeker vocabularium is er ook op gericht de arme persoon te stigmatiseren. Denken we meer bepaald aan sommige zeer harde archaïsche formules, bijvoorbeeld op het vlak van uithuiszettingen, waarbij de persoon binnen een bepaalde periode “wordt gesommeerd te ontruimen”...

VOORSTEL 53

Vanuit de bekommernis de rechtstaal toegankelijker en minder stigmatiserend te maken, zullen de minister van Justitie en de staatssecretaris voor Armoedebestrijding een werkgroep oprichten om:

- De rechtstaal te democratiseren naar het voorbeeld van bijvoorbeeld vroegere werken (meer bepaald gerealiseerd door de *Association Syndicale des Magistrats*) of eerder ingediende wetsvoorstellen.
- Ervaringsdeskundigen te integreren in het rechtsbestel (bv.: justitiehuisen).

In elk gerechtelijk arrondissement hebben de Commissies voor Juridische Bijstand meer bepaald tot doel toe te zien op de verspreiding, in het bijzonder bij de meest kwetsbare sociale groepen, van informatie over het bestaan en de toegangsvoorwaarden van de rechtshulp. De wet voorziet in een paritaire samenstelling tussen vertegenwoordigers van de balie, enerzijds, en vertegenwoordigers van OCMW's en erkende organisaties voor rechtshulp, namelijk verenigingen, anderzijds. De praktijken zijn echter zeer heterogeen, en méér of minder democratisch, al naargelang het arrondissement.

VOORSTEL 54

De minister van Justitie en de staatssecretaris voor Armoedebestrijding zullen de pariteit in de commissies voor juridische bijstand in alle arrondissementen onderzoeken.

ACTIE 6.2: De toegang tot de mobiliteit

Zeker op het vlak van vervoer is de betaalbaarheid bijzonder belangrijk. De armsten beschikken niet over privévervoer en zijn dus bij uitstek afhankelijk van het openbaar aanbod.

Belangrijk hierbij is de kosteloosheid van het woon-werkverkeer. De NMBS betaalt daarom de werknemersbijdrage van het spoorkaartje en de gemengde treinkaart van het MIVB-vervoer voor alle woon-werkverkeer.

Wat de OMNIO-statuten betreft, stelt de overheid bovenop de jaarlijkse exploitatie-toelage een jaarlijks bedrag van 2.300 K€ ter beschikking van NMBS. Dit bedrag is een provisie. Het positieve of negatieve saldo wordt het volgende jaar door de staat gecompenseerd.

VOORSTEL 55

De minister van Overheidsbedrijven zal:

- De NMBS verzoeken informatie te verstrekken over de extra verkeersvoordelen voor houders van het OMNIO statuut.
- Alles in het werk stellen om dit extra voordeel zo snel mogelijk automatisch toe te kennen.

ACTIE 6.3: De meest nabije en meest toegankelijke diensten van De Post voor de personen die in bestaansonzekerheid leven

Ook wat De Post betreft, is het behoud van een kwalitatieve en betaalbare universele dienstverlening bij de uitvoering van de Europese Richtlijn met betrekking tot de liberalisering van cruciaal belang.

Het bestaande aanbod moet zeker behouden blijven, met name:

- Het gebruik van geadresseerde of niet-geadresseerde zendingen om boodschappen mee te delen aan de bevolking of postpakketten om goederen te leveren (werd al gebruikt voor het verspreiden van spaarlampen bijvoorbeeld).
- De regeling voor vzw's om post te versturen aan een verlaagd tarief.
- De dienst "AUB Postbode" waarbij minder mobiele mensen op vraag een aantal diensten aan de postbode mogen vragen (zegels kopen, aangetekende zendingen ontvangen en versturen, overschrijvingen laten uitvoeren tot betaling van kleine facturen – max. 300 €).

Aangezien postbodes bij bijna alle gezinnen komen, zouden ze ook kunnen worden ingeschakeld om bepaalde voordelen bekend te maken bij een voor de overheid vaak moeilijk te bereiken doelgroep (bv. de mogelijkheden van het Sociaal Stookoliefonds bekend maken bij kansarme gezinnen).

Er werd door De Post al onderzocht in hoeverre de postbode zou kunnen functioneren als punctuele en persoonlijke “boodschapper” voor (dringende) sociale boodschappen vanuit federale of lokale overheden naar een welbepaalde doelgroep; bijvoorbeeld boodschappen met betrekking tot griepvaccinatie, hittegolf, CO2-risico’s en algemene sensibiliseringscampagnes.

Deze dienst kan gemakkelijk geïntegreerd worden in de huidige werkorganisaties op basis van de huidige vaardigheden van postbodes en heeft een sterke gelijkenis met wat moet gebeuren voor het uitreiken van aangetekende zendingen met ontvangstbewijs. In deze optiek zouden de kosten ca. 5 EUR bedragen (iets lager dan voor aangetekende zendingen), wat de tijd dekt om voor de postbode aan te bellen en de boodschap af te geven. Mits gepaste financiering van deze taak (op federaal / lokaal niveau) is De Post bereid om hierin te stappen. Dit vraagt een addendum (of uitdiepingovereenkomst) in het beheerscontract.

VOORSTEL 56

De minister bevoegd voor Overheidsbedrijven zal over de verdere uitwerking van de postbode als sociale boodschapper, voornamelijk naar de arme bevolkingsgroepen toe, onderhandelen in het kader van het beheerscontract.

ACTIE 6.4: De toegang tot de telefoondiensten verbeteren

Momenteel moet door alle operatoren een sociaal tarief worden aangeboden. Mensen met een leefloon krijgen een goedkopere prepaid-kaart.

Personen met een handicap of een IGO of ouderen die voldoen aan bepaalde inkomensvoorwaarden, krijgen door de KSZ een sociaal tarief aangerekend voor hun abonnement bij een operator naar keuze.

De volledige automatische inkomenscontrole is nog niet in orde.

VOORSTEL 57

De minister van Ondernemen zal de automatische toekenning van het sociaal telefoontarief volledig optimaliseren.

ACTIE 6.5: Internet en de digitale kloof

De strijd tegen de digitale kloof maakt sinds enkele jaren deel uit van de prioriteiten van de federale regering.

Eind 2005 heeft de federale regering overigens, in samenwerking met de gefedereerde entiteiten, een nationaal plan goedgekeurd om de “digitale” kloof tussen de verschillende categorieën van burgers weg te werken en heeft ze een cel opgericht die volledig hieraan gewijd is. Ze heeft bovendien de lancering van een enquête gevraagd om voor de eerste keer over betrouwbare statistische gegevens te beschikken. Deze enquête, die op Belgisch niveau in de loop van 2006 werd gehouden door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, heeft aan het licht gebracht dat 1,9 miljoen Belgen nog nooit een computer hadden gebruikt en dat 2,6 miljoen Belgen nog nooit op het internet hebben gesurft.

Ter herinnering: deze situatie heeft voornamelijk betrekking op de niet-actieve bevolking, aangezien 40% van de werklozen en 2/3 van de personen ouder dan 55 jaar nooit internet hebben gebruikt.

Sindsdien werd reeds vooruitgang geboekt:

- 350 openbare computerruimten: openbare plaatsen met gratis toegang tot computers en internet.
- 130 Easy-e-Spaces: ook openbare plaatsen, maar met een “alles inbegrepen”-formule: server, 5 toegangsposten, een internetverbinding, een printer, opleidingen.
- De mogelijkheid voor de OCMW-cliënten om gratis een gerecycleerde computer te krijgen.

- De mogelijkheid voor sommige burgers om het internetpakket te kopen tegen voorkeurstarieven.
- Het kader voor de recyclage van de computers van de overheidsdiensten werd gecreëerd.

Het grote obstakel in de toegang tot internet momenteel zijn de internettarieven die in ons land worden gehanteerd. Ze maken de prijs van een aansluiting absoluut onbetaalbaar voor de armsten en vormen zelfs een aanzienlijk budget voor de gemiddelde inkomens. Deze tarieven zijn exorbitant in vergelijking met de tarieven die in de buurlanden worden gehanteerd.

VOORSTEL 58

Om de digitale kloof te bestrijden, beogen de ministers bevoegd voor Maatschappelijke Integratie, Vereenvoudiging en de Regie der Gebouwen in de loop van de jaren 2009-2010:

- De zichtbaarheid te vergroten en de openbare computerruimten en Easy-e-Spaces verder te ondersteunen (met materiaal en opleiding).
- Het project “computer tegen 100 EUR” voort te zetten.
- De recyclage van de computers van de overheidsdiensten operationeel te maken om ze ter beschikking te stellen van de OCMW’s, de openbare ruimten en het verenigingssector.

VOORSTEL 59

De minister van Ondernemen zal in overleg met de sector maatregelen nemen en initiatieven ondersteunen om lagere internettarieven te stimuleren, wat bijzonder belangrijk is voor mensen met lage inkomens.

FOCUS

OCMW Eupen: “De spiraal van de armoede moet doorbroken worden”

Eupen. Deze gemeente van de Duitstalige gemeenschap telt 18.000 inwoners, waarvan 448 personen een leefloon ontvangen. Karl-Josef Ortman, voorzitter van het OCMW, geeft tekst en uitleg over de rol die het OCMW speelt in de bestrijding van armoede.

Welke rol speelt het OCMW in de armoedebestrijding?

Karl-Josef Ortman: “De eerste opdracht van het OCMW is te voorzien in de noden van personen die in armoede leven. Dat betekent het leveren van goederen, voedsel, woongelegenheden en geld die hen toelaten min of meer normaal te leven. Dat is de klassieke rol van het OCMW. Daarnaast is er nog een modernere taak die erin bestaat hulpbehoevende personen te helpen uit de spiraal te geraken waarin zij verzeild geraakten, want armoede genereert armoede. Die logica doorbreken betekent dat een nieuwe dynamiek op gang gebracht wordt, die zowel te maken heeft met economische en psychologische factoren als met zelfrespect.

In die zin beperkt het OCMW zich niet langer tot het beheer van de armoede maar gaat het actief de strijd daartegen aan. Het meest efficiënte middel om armoede te bestrijden is de minder bedeelden te helpen toegang te krijgen tot de arbeidsmarkt. Dat parcours is dikwijls chaotisch en het gaat om een inzet op lange termijn. Maatschappelijke werkers zijn zeer gemotiveerd voor die taak, temeer daar hun werk concrete resultaten oplevert.”

Het Federaal Plan Armoedebestrijding wil de OCMW's aanmoedigen om een wilskrachtige politiek te voeren wat de activering van de maatschappelijke hulp betreft. Hoe kan men hen steunen bij die opdracht?

K.-J. O.: “Men kan hen steunen door maatregelen van het type Maribel te bevorderen. Die laten toe personen die uit de boot van het klassieke arbeidscircuit vielen terug aan het werk te zetten en tegelijkertijd de werkgevers uit de niet commerciële sector, die niet in staat zijn om de kosten van de sociale en andere lasten te dragen, te steunen.”

Het Federaal Plan voorziet ook de ondersteuning van de rol van de OCMW's wat de energiepolitiek aangaat. Hoe ziet u die ondersteuning?

K.-J. O.: “Zeer concreet, meer bepaald in het kader van het Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost. Dat federale fonds wil de globale energiekosten van de woningen van de minder bedeelden verminderen door die personen de middelen te geven om hun woning te renoveren en op die manier hun energieverbruik terug te schroeven, via het mechanisme van de derde investeerder.”

Wat is het gevoeligste probleem waarmee het OCM geconfronteerd wordt?

K.-J. O.: “Wat mij op dit moment het meest treft is de situatie van personen die zich in België bevinden en die alleen kunnen genieten van dringende medische hulp, met andere woorden mensen zonder papieren. Dat is een dramatische, schandalige toestand.”

FOCUS

Het OCMW heeft een belangrijke opvoedende taak

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar de woon- en werkgelegenheidsproblemen zich acut manifesteren, steunt het OCMW de steeds meer gedestabiliseerde bevolking maar het mist zowel menselijke als financiële middelen. Michel Colson, voorzitter van het OCMW van Watermaal-Bosvoorde, één van de 19 gemeenten van de hoofdstad, is tevens de voorzitter van de OCMW-afdeling van de Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (VSGB). Hij analyseert de situatie als volgt.

Welke prioritaire maatregelen moeten getroffen worden om de OCMW's toe te laten efficiënter op te treden in het kader van de toenemende armoede in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?

Michel Colson: “Ik ben een grote voorstander van de organieke wet betreffende OCMW’s van 1976. Deze wet was bijzonder vooruitstrevend voor zijn tijd. Maar hij heeft ook zijn Achilleshiel: de hulp aan deze erg kwetsbare groep is geïndividualiseerd, dat betekent dat de hulp afhangt van de sociale werker en het OCMW waarvoor deze werkt. Voor iemand die van de ene gemeente naar de andere verhuist betekent dit dat de bijstand die hij of zij krijgt kan veranderen. Dat creëert een fundamenteel ongelijkheidsprobleem. Zowel de OCMW-dienst van de Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als de Bijeenkomst van de Voorzitters en de Secretarissen van de 19 Brusselse OCMW’s pleit bijgevolg voor een gelijkmaking van de praktijken binnen de drie Gewesten van ons land. Een goed voorbeeld van deze aanpak is het gebruik van een lijst van geneesmiddelen die terugbetaald worden door de OCMW’s van de 19 Brusselse gemeenten. Hij werd opgesteld en wordt bijgehouden door de Huisartsenvereniging die onder andere het gebruik van generische geneesmiddelen promoot. Sinds de invoering van die lijst daalden de kosten voor de terugbetaling van geneesmiddelen in Watermaal-Bosvoorde met de helft.”

Volgens de statistieken van 2004 groeit 32% van de kinderen tussen 0 en 17 jaar in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op in een gezin zonder betaald werk.

M. C.: “De toegang tot de arbeidsmarkt en de beroepsopleiding vormt de kern van de armoedeproblematiek in Brussel. Het aantal jongeren die afhankelijk zijn van een werkloosheidsuitkering of van sociale bijstand stijgt in bepaalde wijken tot 30 of zelfs 35%. Dit speelt een grote rol in de sociale explosie. De meeste Brusselse OCMW’s beschikken over een jongerenantenne omdat zij vaststellen dat, in de groep 18-25 jaar, de aanvragen voor het bekomen van het leefloon het snelst toenemen. Dat fenomeen houdt verband met het aantal eenoudergezinnen, het vroegtijdig schoolverlaten en... de wet die de meerderjarigheidleeftijd terugbracht tot 18 jaar.”

Voorstel 32 van het Federaal Plan Armoedebestrijding beveelt een proactief beleid aan om de sociale hulpverlening te activeren.

M. C.: “Voor de goede orde herinner ik eraan dat de wet die het bestaansminimum omzette in een leefloon het startschot was van de activeringspolitiek. De Brusselse OCMW’s volgen al lang die weg vermits zij begin de jaren negentig samenwerkingsakkoorden afsloten met Actiris en tegelijkertijd antennes voor socioprofessionele integratie opzetten. De geringe grootte van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest maakt het makkelijker om dergelijk systeem op te zetten.”

Hoe kan het Federaal Plan uw maatregelen ondersteunen?

M. C.: “Het kan bijdragen tot de gelijkmaking van de praktijken waarover ik het hiervoor reeds had. Het moedigt meer bepaald het gebruik van de gezondheidskaart aan in alle OCMW’s. Hoewel dat al lange tijd gebeurt binnen de Brusselse OCMW’s, is dat misschien niet het geval in de landelijke OCMW’s. Het federaal Plan Armoedebestrijding wil tevens onze rol op het vlak van de energie ondersteunen. Een grote uitdaging! In september 2008, bij de controle van de jaarrekeningen, stelden wij een heuse explosie vast van de aanvragen voor financiële hulp bij het OCMW van Watermaal-Bosvoorde: 80% daarvan was afkomstig van personen die nog nooit beroep gedaan hadden op het OCMW. Wij vrezen een gelijkaardige stijging in het laatste trimester van 2009.

1

2

3

4

5

6

Ik denk dat het OCMW op deze beide vlakken een heel belangrijke opvoedende taak heeft. Vooral wat de gezondheid aangaat ben ik tegen het principe dat men een blanco cheque geeft aan een steeds onstabiel publiek, dat bovendien ook steeds vaker geconfronteerd wordt met ernstige mentale gezondheidsproblemen. In het OCMW dat ik voorziet wordt het gebruik van de gezondheidskaart beperkt tot drie maanden, daarvoor was dit één jaar. De begunstigden van de maximumfactuur (MAF) ontvangen ook niet langer zelf de terugbetaling van de gezondheidszorgen die zij hebben gekregen. Het is diegene die betaalt, met andere woorden het OCMW, dat terugbetaald wordt en niet de patiënt. Men moet de betrokkenen verantwoordelijkheid geven. Die coaching is eveneens belangrijk op het vlak van het energieverbruik. Ik ben er absoluut voor om de verwarmingsfactuur van arme personen of gezinnen te betalen wanneer de prijs van het aardgas of de stookolie de pan uitvliegt, maar zou men niet beter meer middelen inzetten voor de renovatie van de sociale woningen?"

POD Maatschappelijke Integratie

Koning Albert II-laan 30

1000 Brussel

Tel: 02 508 85 85

Fax: 02 508 86 10

E-mail: vraag@mi-is.be

<http://www.mi-is.be>

<http://www.delizee.belgium.be>